

Akademie múzických umění v Praze

Filmová a televizní fakulta

Filmové, televizní a fotografické umění a nová média

Katedra produkce

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Role green konzultanta v audiovizí

Julie Soffer

Vedoucí práce: MgA. Karla Stojáková

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, květen 2024

**The Academy of Performing Arts in Prague
Film and TV School**

Film, Television, Photographic Arts and New Media
Production Department

BACHELOR'S THESIS

The Role of Green Consultant in Audiovision

Julie Soffer

Thesis supervisor: MgA. Karla Stojáková

Academic title: BcA.

Prague, May 2024

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem

Role green konzultanta v audiovizi

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucí práce a s použitím pouze uvedené literatury a pramenů a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna v souladu se zákonem a vnitřními předpisy AMU.

Praha, dne19. 5. 2024.....

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Soffer', written over a horizontal dotted line.

Julie Soffer, podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych vyjádřila svou vděčnost a úctu vedoucí mé bakalářské práce Karle Stojákové za její neocenitelné vedení, podporu, konzultace a inspirativní nápady, které mi pomohly při tvorbě této práce. Dále bych chtěla poděkovat Michaele Rýgrové za její čas, myšlenky, přínos celé filmové obci a konzultace, které mi poskytla. A děkuji za odpovědi všem respondentům a respondentkám, díky nimž byla bakalářská práce obohacena o cenné poznatky.

Také bych chtěla poděkovat pedagožkám a pedagogům FAMU, kteří mi předávali své znalosti během studií. V neposlední řadě děkuji své rodině, přátelům a partnerce za jejich neustálou podporu, trpělivost a porozumění během celého mého studia.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá tématem greenfilmingu a pozicí green konzultanta v audiovizuálním průmyslu. Práce se zaměřuje na zmapování aktuálního stavu udržitelného natáčení v České republice a srovnání s praxí v zahraničí. Primárním cílem je formulovat pozici green konzultanta a jeho týmu v různých fázích výroby audiovizuálního díla, zatímco sekundárním cílem je zkoumat aktuální tendence v oblasti greenfilmingu v ČR. Pro dosažení těchto cílů byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu, konkrétně řízené neformální rozhovory. Získané výsledky práce naznačují, že i přes pomalý vývoj je greenfilming stále v centru pozornosti. Environmentální udržitelnosti ve filmovém průmyslu se více věnují produkční společnosti, vysílatelé i jiné instituce. Ústředními hybateli v oblasti udržitelné audiovize v ČR jsou APA, TV Nova a FAMU. Dále bylo zjištěno, že pro efektivní aplikaci principů environmentální udržitelnosti je nutné včas zapojit greenfilming konzultanty do příprav projektů, prioritně v preprodukcí. Závěr práce pak zdůrazňuje potřebu vzdělávání a spolupráce v celém odvětví audiovizuální produkce.

klíčová slova: greenfilming, green konzultant, udržitelnost, environment, audiovize

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on the topic of greenfilming and the role of a green consultant in the audiovisual industry. The thesis aims to map the current state of sustainable filming in the Czech Republic and compare it with practices abroad. The primary objective is to formulate the position of a green consultant and their team in various stages of audiovisual production, while the secondary objective is to examine current trends in greenfilming in the Czech Republic. A qualitative research method was chosen to achieve these objectives, specifically informal structured interviews. The results suggest that despite slow implementation, greenfilming remains in the spotlight. Production companies, broadcasters and institutions are paying more attention to environmental sustainability in the industry. The APA, TV Nova and FAMU are central drivers in the field of sustainable audiovision in Czechia. To effectively apply the principles of environmental sustainability, it is essential to involve greenfilming consultants early on in the preparation of projects, preferably in pre-production. The conclusion of the thesis highlights the need for education and cooperation throughout the audiovisual production sector.

keywords: greenfilming, green consultant, sustainability, environment, audiovision

OBSAH

ÚVOD	1
1 Udržitelnost ve filmovém průmyslu.....	3
1.1 Environmentální přístup.....	4
1.2 Sociální přístup	4
1.3 Ekonomický přístup.....	5
2 Praxe v ČR	6
2.1 Asociace producentů v audiovizí.....	6
2.1.1 Manuál zeleného natáčení.....	7
2.2 Státní fond kinematografie	8
2.3 Vysílatelé	9
2.3.1 TV Nova	9
2.3.2 Česká televize.....	10
2.3.3 FTV Prima	11
2.4 Výuka greenfilmingu	12
2.4.1 FAMU	12
2.4.2 UTB – FMK	13
2.4.3 FAMO.....	14
3 Praxe v zahraničí.....	15
3.1 Evropské fondy	15
3.1.1 Kreativní Evropa	15
3.1.2 Eurimages.....	16
3.2 Rakouský filmový institut.....	17
3.3 Vlámský filmový fond	18
4 Greenfilming konzultant.....	20
4.1 Definice	20
4.1.1 Názvy	20
4.2 Pracovní náplň	21
4.2.1 Čas.....	21
4.2.2 Výroba.....	21
4.2.3 Priority	23
4.3 Tým	24
4.4 Uplatnění.....	24
4.5 Finance	25
4.6 Vzdělání	25
ZÁVĚR.....	27
Seznam použitých zdrojů	28

Seznam příloh

- Příloha 1 – rozhovor Adam Karásek
- Příloha 2 – rozhovor Eva Dvořáková Pérez
- Příloha 3 – rozhovor Green Eyes Production

Seznam použitého označování a zkratk

- APA – Asociace producentů v audiovizi
- ARAS – Asociace režisérů, scenáristů a dramaturgů
- AV – audiovize, audiovizuální
- BFI – Britský filmový institut
- CME – Central European Media Enterprises
- CO₂ – oxid uhličitý
- ČR – Česká republika
- EBU – Evropská vysílací unie
- ESG – Environmental Social Governance = zodpovědný a udržitelný přístup k investování a byznysu¹
- EU – Evropská unie
- FAMO – Filmová akademie Miroslava Ondříčka v Písku
- FAMU – Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění v Praze
- FMK – Fakulta multimediálních komunikací
- FTV – Film a televize
- Greenfilming = zelené natáčení = environmentálně udržitelné natáčení
- LAFC – Rakouská filmová komise pro Dolní Rakousy
- ÖFI – Rakouský filmový institut
- OSN – Organizace spojených národů
- RTL – Radio Télévision Luxembourg
- SPA – Sustainable Production Alliance
- TV – televize, televizní
- UTB – Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

¹ Co je to ESG? [online]. 2024. [cit. 1. 5. 2024].

Dostupné z: <https://www.chytrarecyklace.cz/aktuality/co-je-to-esg-zakladni-informace-o-tom-koho-se-tyka-a-co-prinese>.

ÚVOD

Téma udržitelnosti rezonuje v mém osobním i profesním životě. Jedná se o naléhavý a aktuální diskurz, který je skloňován na úrovni mezinárodní, národní i regionální a bez zapojení jednotlivců jej není možné realizovat. Veškerý průmysl se pomalu přiklání k udržitelnosti, audiovizi nevyjímaje. Na natáčeních FAMU, která jsem v rámci studií realizovala, jsem se dle dostupných možností snažila dodržovat základy zeleného natáčení – třídění odpadů, sdílené jízdy apod. V posledním roce zároveň vnímám určité tendence na své alma mater udržitelnost zdůrazňovat – nejedná se pouze o vznik zeleného manuálu, ale také o zrod pozice environmentálního ambasadora, se kterou jsem se na FAMU osobně setkala poprvé.

O to překvapivější byl pro mě střet s realitou, kdy jsem v roce 2023 na servisním natáčení reklamního charakteru zastávala pozici produkční asistentky, zároveň jsem však bez mého rozhodnutí měla vykonávat pozici green konzultanta. Chybělo mi potřebné vzdělání i podklady, k dispozici jsem měla velmi krátký časový úsek. Natáčení tohoto typu je obvykle rychlé a drahé. Produkce disponuje prostředky, z nichž by bylo možné samostatnou pozici green konzultanta zaplatit. Není neobvyklé, že je zodpovědnost kumulována. Po této zkušenosti mě zajímalo, jaká je praxe v ČR i zahraničí. Kdo pozici green konzultanta vykonává a co se s ní pojí?

Primárním cílem bakalářské práce je zformulovat pozici green konzultanta a jeho týmu v různých fázích výroby AV díla. Sekundárním cílem je zmapovat aktuální tendence v ČR týkající se greenfilmingu v rámci audiovize. Zvolila jsem metodu kvalitativního výzkumu. Rozhodnutí vyplývá z nedostatku dat i teoretických podkladů, a tím pádem s potřebou porozumět tomuto tématu v kontextu současného dění.

Podle Hendla jsou základní charakteristiky kvalitativního výzkumu a jeho výsledku založeny na delším a intenzivním kontaktu s terénem, obvykle v banálních situacích, které reflektují každodennost zkoumaných jedinců či skupin.² Tento přístup umožní získat integrovaný pohled na pozici green konzultanta a environmentální udržitelnosti v audiovizi.

Pro tento výzkum jsem zvolila jako primární metodu řízené rozhovory, které umožní sbírat data přímo od účastníků. Tato metoda poskytne možnost klást otázky, které pomohou lépe porozumět postojům, zkušenostem a praktikám respondentů v souvislosti s environmentální udržitelností v audiovizi. Konkrétně jsem se rozhodla pro neformální konverzaci, kde otázky vznikají jako reakce na kontext a jsou kladeny v přirozené interakci s respondenty. Tento přístup umožňuje zachytit autentické názory a zkušenosti účastníků a lépe porozumět jejich perspektivám.

Bakalářská práce je rozdělena do jednotlivých kapitol. První kapitola se zabývá obecně udržitelným filmovým průmyslem, v podkapitolách se práce zaměřuje na jednotlivé pilíře

² Hendl Jan, *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, vyd. 1. Praha: Portál, 2005. [str. 51–52]. ISBN 80-7367-040-2.

udržitelnosti. Následující kapitola se věnuje praxi v ČR a popisu aktuálního stavu jednotlivých institucí a vysílatelů. Třetí kapitola se pro srovnání zabývá třemi příklady ze zahraniční praxe nadnárodní, národní i regionální. A závěrečná část bakalářské práce je věnována pozici green konzultanta v audiovizí.

1 Udržitelnost ve filmovém průmyslu

Existuje mnoho různých definic udržitelnosti, které se objevují v literatuře od druhé poloviny 20. století.³ Jedna z nejuznávanějších definic byla představena Světovou komisí OSN pro životní prostředí a rozvoj v roce 1987. Podle této definice je udržitelný rozvoj ten, který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrozil schopnost budoucích generací naplnit jejich vlastní potřeby. Tato definice mimo jiné zdůrazňuje důležitost ekologické, sociální a ekonomické rovnováhy pro udržitelnost lidského rozvoje a zachování životního prostředí pro budoucí generace.⁴

O udržitelnosti ve filmovém průmyslu se nejen v současné chvíli vedou intenzivní debaty. V Hollywoodu se jedná o téma, které již v devadesátých letech rezonovalo mezi filmovými giganty (např. Twentieth Century Fox, Warner Bros.) a vyvinulo se do systémových změn po celém světě.⁵ V Evropě instituce, fondy, vysílatelé i nezávislé společnosti čím dál tím více skloňují zelené natáčení jako podstatnou část svých koncepcí a implementují jej do audiovizuální výroby. Avšak z mého pohledu se jeví, že síly jsou roztržité, neexistuje jednotná organizace, principy, nástroje ani agendy, a to celý proces zavedení zpomaluje. „Mezi průkopníky udržitelného natáčení a vzdělávání se řadí americký Green Production Guide, iniciativa Green Screen programu Interreg Europe a její partnerské projekty, jako je například projekt The Grid společnosti Film London, britská uhlíková kalkulačka albert a iniciativa Green Rider a iniciativa Film Flanders Sustainable Filmmaking,“ uvádí report britských společností.⁶ V mnoha zemích však udržitelnost dosud nebyla stanovena jako kritérium pro získání potřebných finančních prostředků nebo není v žádné formě zohledněna.⁷

Zmíněný report z roku 2020 vzniklý ve spolupráci britských společností albert, BFI a Arup také uvádí, že průměrný den natáčení odpovídá více než roční uhlíkové stopě jednoho člověka a že průměrná hodina natáčení se rovná uhlíkové stopě zpátečního letu z Londýna do New Yorku.⁸

Udržitelnost je často a nesprávně spojována pouze s dopadem na životní prostředí a existuje velmi málo poznatků o tom, jak může být audiovizuální odvětví udržitelné nejen z hlediska environmentu, ale také z hlediska sociokulturního a ekonomického.⁹ Sladěním ekonomických zájmů se sociální a environmentální odpovědností může audiovizuální průmysl dosáhnout

³ Charter Martin, Peattie Ken. *Green marketing* [online]. 2003. [str. 726], [cit. 11. 4. 2024].

Dostupné z:

<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=5016cb43fd546e5821a22eaebb91dfa32eaa6ac9#page=765>.

⁴ Brundtland Commission. *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future* [online].

1987. [cit. 11. 4. 2024]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>.

⁵ Corbett J. Charles, Turco P. Richard. *Sustainability in the Motion Picture Industry*. UCLA Institute of the Environment. [online] 2006. [cit. 11. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ioes.ucla.edu/wp-content/uploads/2016/10/mpisreport.pdf>.

⁶ *A Screen New Deal: a route map to sustainable film production* [online]. 2020. [cit. 11. 4. 2024].

Dostupné z: <https://wearealbert.org/wp-content/uploads/2021/03/Screen-New-Deal-Report-1.pdf>.

⁷ Tamtéž.

⁸ Tamtéž.

⁹ Lopera-Mármol Marta, Manel Jiménez-Morales. *Green Shooting: Media Sustainability, A New Trend* [online]. 2021.

[cit. 12. 4. 2024]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/su13063001>.

přístupu trojí zodpovědnosti¹⁰, který nejen zajišťuje ziskovost, ale také vytváří pozitivní dopady na společnost a životní prostředí.¹¹ Ostatně přijetím udržitelných praktik napříč environmentálními, sociálními a ekonomickými dimenzemi může audiovizuální produkce usilovat o odolnější a zodpovědnější budoucnost. Každý rozměr udržitelnosti je závislý na ostatních dimenzích. Ekonomický aspekt je závislý na sociální sféře a obě tyto složky jsou závislé na životním prostředí.¹² Nicméně komerční úspěch je pro toto odvětví stále prioritou, a proto se v obecné rovině politika udržitelnosti drží stále na pozadí.¹³ V této práci se zabývám environmentálním přístupem v audiovizuaci, ale ráda bych zmínila i sociální a ekonomický přístup tak, jak jim rozumím.

1.1 Environmentální přístup

Environmentální faktory hrají klíčovou roli při zajišťování environmentální udržitelnosti filmové produkce. Přijetí strategií ke zmírnění emisí uhlíku, šetření zdrojů i snižování objemu odpadu může výrazně snížit ekologickou stopu. Jedná se o konkrétní kroky, jako jsou například optimalizace cestovních opatření – výběr vozidel s nízkými emisemi, plánování tras, omezení letecké dopravy. Dále také energie a její původ a využití v kancelářích či na samotném natáčení. Následně například materiály a jejich likvidace, ať už se jedná o kostýmy, rekvizity či stavbu a technologie. V neposlední řadě můžeme hovořit o ubytování, recyklaci odpadů a o cateringu – rostlinné, vegetariánské či masité stravě, jež každá vykazuje rozdílné množství vyprodukovaných emisí CO₂, či o jednorázových obalech potravin a nápojů, které tvoří nadbytečný odpad, stejně jako o plýtvání jídlem.¹⁴ Osobně také vnímám, že je nutno zmínit takzvaný „climate content“¹⁵. Ten integruje environmentální témata do scénáře audiovizuálních děl. Například se jedná o tvorbu, která v ději vyloženě tematizuje klima a udržitelnost jako ve filmu *K zemi hled!* (originální název *Don't Look Up*, producent Netflix, 2021). Nebo se může jednat o tematický odraz v chování postav, který ale pro děj není podstatný (např. ekologické smýšlení, doprava, stravování apod.).

1.2 Sociální přístup

Sociální aspekt udržitelné filmové produkce zahrnuje různé roviny, jež přispívají k blahobytu výrobního štábu i zapojených komunit. Ústředním je dodržování zásad, jejichž cílem je minimalizovat negativní dopady na společnost i jednotlivce.¹⁶ Může se jednat o vytvoření

¹⁰ Princip, podle kterého by činnost firmy měla stát na třech pilířích: ekonomické prosperitě (profit), kvalitě životního prostředí (planet) a společenském kapitálu (people).

¹¹ Kohle H. Friedrich. *Green, Clean and Sustainable: Transforming Education in Film, TV, and Media Integrating the Triple Bottom Line into the Film, TV, and Media* [online]. 2022. [cit. 12. 4. 2024]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/25741136.2022.2124034>.

¹² Corbett J. Charles, Turco P. Richard. *Sustainability in the Motion Picture Industry*. *UCLA Institute of the Environment*. [online] 2006. [cit. 11. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ioes.ucla.edu/wp-content/uploads/2016/10/mpisreport.pdf>.

¹³ Lopera-Mármol Marta, Manel Jiménez-Morales. *Green Shooting: Media Sustainability, A New Trend* [online]. 2021. [cit. 12. 4. 2024]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/su13063001>.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Termín přejat z anglického jazyka. Standardně je využíván v české praxi. Doslovný překlad je *klimatický obsah*.

¹⁶ Lopera-Mármol Marta, Manel Jiménez-Morales. *Green Shooting: Media Sustainability, A New Trend* [online]. 2021. [cit. 12. 4. 2024]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/su13063001>.

příjemného pracovního prostředí, zasazení se o spravedlivé finanční ohodnocení a udržitelnou pracovní dobu pro všechny zúčastněné v procesu tvorby, o zabezpečení práv, zejména pro zranitelné skupiny, jako jsou děti (nepřekračovat zákonem stanovenou dobu), respektování mateřské dovolené nebo o podporu genderové vyváženosti.¹⁷ Dále pak o podporu rozmanitosti sociální, rasové i minoritní na obrazovkách. Jako další sociální rozměr může být vnímán i výběr lokací. Je nutné najít rovnováhu mezi prezentací jedinečné kulturní krajiny a respektováním integrity místních komunit. Fenomén „turistizace“ na základě audiovizuálních děl a jeho potenciál narušovat a využívat přírodní a kulturní zdroje podtrhuje význam odpovědného vyhledávání lokací a etického vyprávění příběhů.¹⁸

1.3 Ekonomický přístup

Ekonomickou udržitelnost ve filmovém odvětví vnímám jako zajištění kontinuity práce a efektivní řízení finančních zdrojů, které zajistí životaschopnost a životnost filmového tvorby.¹⁹ To může zahrnovat efektivní sestavování rozpočtu, kontrolu nákladů a návratnost investic. Kromě toho také spravedlivé odměňování všech zúčastněných stran, včetně členů štábu, herců a dodavatelů. Mimo to i hledání možností příjmů a finanční stability v průběhu celého procesu výroby filmu, od preprodukce až po distribuci, přičemž je třeba brát v úvahu ekonomický dopad na místní komunity a celý filmový průmysl.²⁰

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Lopera-Mármol Marta, Manel Jiménez-Morales. *Green Shooting: Media Sustainability, A New Trend* [online]. 2021. [cit. 12. 4. 2024]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/su13063001>.

¹⁹ *What is Sustainable Filmmaking?* [online]. 2023. [cit. 12. 4. 2024] Dostupné z: <https://www.screenireland.ie/filming/what-is-sustainable-filmmaking>.

²⁰ Pokorny Michael, Sedgwick John. *The Financial and Economic Risks of Film Production* [online]. 2012. (s.181–196) Vydavatel: Wayne State University Press. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/291343470_The_Financial_and_Economic_Risks_of_Film_Production.

2 Praxe v ČR

Za legislativní ukotvení environmentální udržitelnosti na našem území považuji článek 7 Ústavy ČR „Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství“²¹ a závazky ČR vůči EU vznikem Zelené dohody pro Evropu. „Nařízení o evropském právním rámci pro klima činí z politické ambice dosáhnout do roku 2050 klimatické neutrality právní povinnost pro EU. Přijetím tohoto nařízení se EU a její členské státy zavázaly snížit do roku 2030 čisté emise skleníkových plynů v EU ve srovnání s úrovněmi v roce 1990 alespoň o 55 %. Tento cíl je právně závazný a vychází z posouzení dopadů provedeného Komisí.“²²

V této kapitole se zabývám představením implementace environmentální udržitelnosti jednotlivých subjektů audiovizí do jejich programu či praktik a tím se pokusím shrnout aktuální dění ohledně greenfilmingu v ČR. Vycházím primárně z rozhovorů, které jsem uskutečnila korespondenčně či osobně, případně z webových stránek jednotlivých subjektů.

2.1 Asociace producentů v audiovizí

Téma environmentální udržitelnosti přinesla na české audiovizuální pole Asociace producentů v audiovizí, která pořádala první semináře a motivovala producenty a ostatní organizace, aby se zapojili do praktikování zeleného natáčení. První seminář „GREEN FILMING – zavádění ekologických principů do AVD produkce“ se odehrál v prosinci roku 2019 a APA jej organizovala společně se Slovenskou filmovou agenturou, ČT a FAMU.²³ Od té doby proběhlo více seminářů a přednášek – například i na mezinárodních festivalech jako Serial Killer v Brně, na filmovém festivalu v Karlových Varech či pražském Febiofestu.²⁴ Zásadním byl pro české filmové prostředí vznik informačně vzdělávací platformy Greenfilming.cz, která byla založena v roce 2021 spojením APA a TV Nova. Cílem APA bylo dle spoluautorky Michaely Rýgrové inspirovat, motivovat a vzdělávat filmovou obec tak, aby se řídila zelenými opatřeními jak při provozu svých kanceláří, tak i při výrobě audiovizuálních děl. Mimo jiné také proto, aby filmaři byli připraveni na pomalu přicházející nařízení a zákony, které začínají být součástí podmínek pro získání veřejné finanční podpory.²⁵ Webová platforma Greenfilming.cz obsahuje záznamy přednášek na téma zeleného natáčení, užitečné informace a kontakty na dodavatele či green konzultanty, novinky v oboru, články a zásadní manuál zeleného natáčení²⁶, který je ústředním dokumentem shrnujícím zásadní opatření pro environmentální udržitelnost v audiovizí.

²¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. čl. 7.

²² *Zelená dohoda pro Evropu* [online]. 2021. [cit. 24. 4. 2024].

Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/green-deal/>.

²³ Asociace producentů v audiovizí, *Pozvánka na seminář – green filming* [online]. 2019. [cit. 29. 4. 2024].

Dostupné z: <https://asociaceproducentu.cz/novinka/pozvanka-na-seminar-green-filming-12-12-2019>.

²⁴ Greenfilming.cz, *Jak?* [online]. [cit. 29. 4. 2024]. Dostupné z: <https://greenfilming.cz/jak>.

²⁵ Rýgrová Michaela [osobní rozhovor s Michaelou Rýgrovou]. 2024. [uskutečněn 29.4.2024]. Poznatky dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.

²⁶ Greenfilming.cz [online]. [cit. 29. 4. 2024]. Dostupné z: <https://greenfilming.cz/>.

V tiskové zprávě z dubna 2024 je uvedeno, že se APA hodlá v následujícím období udržitelnosti nadále věnovat.²⁷

2.1.1 Manuál zeleného natáčení

Ve spolupráci APA a TV Nova vznikl v roce 2021 zmíněný manuál zeleného natáčení, který je základním informačním materiálem pro environmentální udržitelnost audiovizí v českém prostředí. Manuál obsahuje následující složky, které jednoduše shrnuji v bodech²⁸:

1. Vývoj projektu: climate content, zapojení odborníka (envirokonzultanta), komunikace se štábem, určení cílů, kontaktování dodavatelů, online schůzky, měření uhlíkové stopy.
2. Kancelář: světlo, topení a klimatizace, elektronika, tisk, papír, vybavení, potraviny, nádobí, úklid, odpad.
3. Lokace a studia: porovnání natáčení v reálu či studiu, zdroje energií, vzdálenosti, více motivů na jedné lokaci, ochrana budov i přírody.
4. Doprava a ubytování: efektivní plán, sdílení dopravy, vlaky, elektroautomobily, mikrobuses, ekologické ubytování (energie, zateplení, suroviny, úklid apod.).
5. Technické vybavení a energie: pronájem energeticky efektivní techniky, lokální půjčovny, minimalizace spotřebního materiálu, nabíjecí baterie, sběrné nádoby na elektroniku, LED osvětlení, připojení k elektrické síti, zelená elektřina.
6. Stavby a rekvizity: lokace s minimální úpravou, efektivita využití scén vůči natáčecímu plánu, dekonstrukce, třídění materiálů, ekologické lokální materiály, uchování či darování zbytků.
7. Kostýmy a masky: půjčování kostýmů, oblečení z druhé ruky, certifikované lokální materiály a produkty, úpravy a opravy oděvů, darování, energeticky úsporné pračky a případně sušičky, certifikované prací prostředky, ekologicky certifikované masky netestované na zvířatech, doplňující, recyklovatelné či kompostovatelné obaly, omezení jednorázových produktů.
8. Catering: lokální, sezónní, organické potraviny, omezení konzumace masa a živočišných produktů, maso a mléčné produkty od ekologických dodavatelů, rozdání zbytků, redukce jednorázových obalů, vlastní lahve a termohrnky.
9. Odpadové hospodářství: třídění odpadu, popelníky, značení košů, kompostování, recyklace.
10. Postprodukce: zelená opatření v postprodukčních studiích, izolování strojů sálajících teplo, vypínání elektroniky.
11. Propagace: materiály zasílat elektronicky, minimalizace papírových plakátů a billboardů.

²⁷ Asociace producentů v audiovizí, TZ: APA se rozrůstá na téměř 150 členů, pozici předsedy obhájil producent Vratislav Šlajer [online]. 2024. [cit. 29. 4. 2024]. Dostupné z: <https://asociaceproducentu.cz/storage/app/media/media/TZ%20APA%20se%20rozr%C5%AFst%C3%A1%20na%20t%C3%A9m%C4%9B%C5%99%20150%20%C4%8Dlen%C5%AF%20pozici%20p%C5%99edsedy%20obh%C3%A1jil%20producent%20Vratislav%20%C5%A0lajer%2022042024.pdf>.

²⁸ Asociace producentů v audiovizí, Manuál zeleného natáčení [online]. 2021 [cit. 3. 5. 2024].

Dostupné z: <https://asociaceproducentu.cz/storage/app/media/documents/200200-mmzeleny-manual-2021-final-2-s-obr.pdf>.

2.2 Státní fond kinematografie

V říjnu 2022 se Helena Bendová, tehdejší předsedkyně Rady Státního fondu kinematografie, účastnila panelové diskuse na téma udržitelné audiovize v rámci Mezinárodního filmového festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava. Zmiňuje zde, že udržitelnost je od roku 2021 jednou z priorit fondu, kdy ji tehdejší Rada fondu zařadila do své krátkodobé koncepce.²⁹ V té je uvedeno, že „Rada deklaruje, že bude v roce 2021 také sledovat, jak se projekty vyrovnávají s výzvou environmentální udržitelnosti (skrze vědomé snižování uhlíkové stopy). Tento aspekt nebude v tomto roce významným kritériem pro rozhodování, ale může projektu přinést dílčí výhody v hodnocení. Ve střednědobém horizontu počítá Rada s úpravou svých kritérií tak, aby environmentální hledisko začalo hrát v rozhodování Rady zásadnější a systematizovanou roli“³⁰.

Předsedkyně rady komentuje, že v Česku je téma udržitelnosti stále relativně nové, a tím pádem nechce Rada producenty nutit k závazkům. Cílem Rady je snažit se vyvolat zájem a dobrovolné zapojení.³¹ Do všech výzev o podporu fondu pro výrobu dokumentárních, animovaných nebo hraných celovečerních filmů byla přidána kolonka, ve které producenti mohou specifikovat, zda plánují využít metody zeleného natáčení. Tato otázka však nepatří mezi kritéria pro získání podpory.³²

Helena Bendová uvádí, že pokud by měly být zavedeny zelené pobídky, musela by být zavedena i kontrola ze strany fondu, například prostřednictvím uhlíkových kalkulaček. Tuto kontrolu vnímá jako další fázi, která by vyžadovala zaměstnat dalšího pracovníka fondu, specializovaného na tuto kontrolu. V současné době však vnímá jako pozitivní, že se téma udržitelného natáčení stalo předmětem diskuse a iniciace.³³

Státní fond kinematografie prochází transformací na Státní fond audiovize, který má podporovat široké spektrum audiovizuálního obsahu včetně seriálů, videoher a internetového obsahu. Tato transformace je reakcí na redefinici audiovize a může vést k zahrnutí tématu udržitelného natáčení do novely zákona o audiovizi či do statutu fondu. Helena Bendová však zdůrazňuje, že na ně není vyvíjen tlak ani ze strany producentů, ani institucí.³⁴ Avšak rok a půl od panelové diskuse, již se předsedkyně Rady zúčastnila, jsem se tázala na stanovisko ohledně implementace environmentálních opatření do novely zákona o audiovizi. Státní fond

²⁹ Podcast Screenshot IF: Sp2 / Nová audiovize [online]. 2023. [cit. 28. 4. 2024].

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=7UX0BU-pOG0&ab_channel=Mezin%C3%A1rodn%C3%ADfestivaldokument%C3%A1rn%C3%ADchfilm%C5%AFJi.hlava.

³⁰ SFKMG, *Krátkodobá koncepce* [online]. 2021. [cit. 28. 4. 2024]. Dostupné z: https://fondkinematografie.cz/assets/media/files/AK/Z%C3%A1pis/2021/Z%C3%A1pis%2027.-29.1.%202021/KK_TABULKA_2021_BLACK_FIN_online_UNOR.pdf.

³¹ Podcast Screenshot IF: Sp2 / Nová audiovize [online]. 2023. [cit. 28. 4. 2024]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=7UX0BU-pOG0&ab_channel=Mezin%C3%A1rodn%C3%ADfestivaldokument%C3%A1rn%C3%ADchfilm%C5%AFJi.hlava.

³² Tamtéž.

³³ Podcast Screenshot IF: Sp2 / Nová audiovize [online]. 2023. [cit. 28. 4. 2024]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=7UX0BU-pOG0&ab_channel=Mezin%C3%A1rodn%C3%ADfestivaldokument%C3%A1rn%C3%ADchfilm%C5%AFJi.hlava.

³⁴ Tamtéž.

kinematografie zatím ovšem žádná „zelená opatření“ do novely zákona o audiovizí, která je v současnosti v procesu legislativního přezkumu, neimplementoval.³⁵ Podobu výzev, formulářů a podmínek rozhodnutí nad rámec platné legislativy stanovuje Rada Státního fondu kinematografie.³⁶ Dva zaměstnanci Státního fondu kinematografie se účastní schůzí v rámci právě vznikající platformy pro udržitelnou audiovizí³⁷, aby pozorovali případné požadavky na změnu legislativy.³⁸

2.3 Vysílatelé

2.3.1 TV Nova

TV Nova je součástí nadnárodní společnosti CME, která „provozuje celkem 43 televizních kanálů v České republice, Chorvatsku, Bulharsku, Rumunsku, na Slovensku a ve Slovinsku, kde svým vysíláním pokrývá území s celkovou populací 49 milionů lidí“³⁹. Tímto zásahem a velkou produkcí vlastního obsahu na celém výše zmíněném území je tedy ústředním hybatelem v přístupu environmentální udržitelnosti centrálních a východních televizí a možného vlivu na divákovou percepci environmentu a udržitelnosti.

CME se greenfilmingu začala věnovat v roce 2021.⁴⁰ S tímto nápadem přišla do CME Hana de Goeij, která v CME zastává pozici „Head of Production Sustainability & Responsible Content“. V tomtéž roce se jako první společnost ze střední a východní Evropy přidala CME k britské iniciativě albert, která se zabývá environmentální udržitelností v oblasti televizního a filmového průmyslu.⁴¹ TV Nova vytvořila strategii pro udržitelné natáčení, kterou začala implementovat na projektu *Případ Roubal* (2021, producent Evolution Films, režie Tereza Kopáčová). Zde se začaly zkoušet první kroky, jako je například omezení používání jednorázových obalů na place.⁴² Oficiální certifikaci britského albertu získala TV Nova jako první televize ve střední a východní Evropě, a to konkrétně za dva projekty. Prvním jsou *Případy mimořádné Marty* (2022, producent Evolution Films, režie Marek Najbrt a Tomáš Pavlíček). „Celkové emise CO₂ dosáhly u tohoto seriálu 11,52 tuny na hodinu natočeného materiálu (průměr u podobných formátů je podle platformy albert 19,8 tuny). V rámci natáčení štáb eliminoval veškeré jednorázové nádoby a minimalizoval i tisk. Průběžně se navíc přijímala další opatření, která

³⁵ Lengálová Veronika [korespondenční rozhovor s Veronikou Lengálovou]. 2024. [uskutečněn 4. 4. 2024]. Dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Dle mého zjištění na základě rozhovorů s aktéry probíhají setkání českého audiovizuálního sektoru, na nichž se účastníci snaží zaměřit na vytvoření společných směrnic a stanovení standardů pro udržitelnou produkci. Jejich cílem je posílit celkový závazek odvětví k udržitelnému rozvoji. Vzhledem k tomu, že neexistují ještě žádné závazky ani veřejné výstupy této pracovní skupiny a setkání probíhají v těchto týdnech (květen 2024), rozhodla jsem se tuto skutečnost uvést pouze v této poznámce.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Central European Media Enterprises (CME) [online]. [cit. 28. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ppf.eu/nase-spolecnosti/cme>.

⁴⁰ Kožuszniková Aneta, de Goeij Hana [osobní rozhovor s Anetou Kožusznikovou a Hanou de Goeij]. 2024.

[uskutečněn dne 22. 3. 2024]. Dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.

⁴¹ CME se přidalo k ESG iniciativě Britské akademie filmového umění [online]. 2021. [cit. 28. 4. 2024].

Dostupné z: <https://www.ppf.eu/newsroom/cme-se-pridalo-k-esg-iniciative-britske-akademie-filmoveho-umeni>.

⁴² Kožuszniková Aneta, de Goeij Hana [osobní rozhovor s Anetou Kožusznikovou a Hanou de Goeij]. 2024.

[uskutečněn dne 22. 3. 2024]. Dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.

v závěru dokázala znatelně snížit dopad na životní prostředí.⁴³ „Dalším formátem, který si zasloužil prestižní certifikaci albert, je skečová show *První dobrá* [...] Nový originální formát TV Nova dosáhl uhlíkové neutrality [...] Díky skvělé spolupráci celého štábu se podařilo ušetřit za 18 dní natáčení až 450 lahví, 1 000 jednorázových kelímků a 950 jednorázových příborů. Svítlo se převážně LED světly, takže se uspořilo 228,58 kWh. Přesně takové množství elektřiny spotřebuje běžná česká domácnost sledováním televize za dva roky.“⁴⁴

Producenti, kteří aktuálně spolupracují s TV Nova, se musí zavázat dodržovat určité požadavky a standardy týkající se udržitelného natáčení. Tato závazná pravidla jsou součástí smluv a zahrnují konkrétní body.⁴⁵ TV Nova poskytuje producentům podporu prostřednictvím manuálu udržitelného natáčení, školení albert a přítomnosti greenfilming konzultanta. Tato podpora je financována z rozpočtu výrobního oddělení a rozšiřuje se do všech projektů. Vzdělávací programy a školení jsou dostupné jak interním, tak externím producentům. Reakce na tyto iniciativy byly různé, od dobrovolné účasti po prvotní odpor, ale celkově je pozorovatelný posun směrem k větší udržitelnosti.⁴⁶

Sledování rozdílů v rozpočtech od doby implementace greenfilmingu ukázalo, že na začátku došlo k navýšení nákladů. Nicméně se ukazuje, že čím více se tato environmentální udržitelná opatření aplikují, tím více se vyplácí. Některé finanční úspory se projevují obratem.⁴⁷

Vzhledem k rostoucímu tlaku v oblasti udržitelnosti na externí firmy a dodavatele TV Nova očekává, že budoucí roky budou přinášet zvýšenou standardizaci a integraci udržitelných praktik do všech oblastí jejího podnikání, včetně natáčení televizních pořadů. Greenfilming konzultanti jsou klíčovou součástí této strategie a mohou být přítomni jak v preprodukcii, tak i na place. Jejich role se může lišit v závislosti na konkrétním projektu a prostředí, ve kterém se natáčí.⁴⁸

2.3.2 Česká televize

Česká televize zahájila své úsilí o udržitelné zelené natáčení již v roce 2020 vytvořením prvního ekologického desatera⁴⁹, které vzniklo pod taktovkou bývalé manažerky Centra realizace hrané tvorby v ČT Veroniky Slámové.⁵⁰ Od té doby se implementovala řada dalších opatření, která nejsou omezena pouze na samotné natáčení, ale rozšiřují se do celkové

⁴³ Skoumalová Tatiana, *TV Nova se může pochlubit netradiční cenou. Má ji jako první ve střední Evropě* [online]. 2022. [cit. 10. 5. 2024]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/461416-tv-nova-se-muze-pochlubit-netradicni-cenou-ziskala-ji-jako-prvni-ve-stredni-evrope>.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Kožuszniková Aneta, de Goeij Hana [osobní rozhovor s Anetou Kožusznikovou a Hanou de Goeij]. 2024. [uskutečněn dne 22. 3. 2024]. Dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Trčková Veronika [korespondenční rozhovor s Veronikou Trčkovou]. 2024. [uskutečněn 19. 4. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.

⁵⁰ Noll Alžběta, *Green filming v České republice*. (Diplomová práce) Praha: Akademie múzických umění, Fakulta filmová a televizní, Katedra produkce, 2020.

strategie ČT. Hlavním cílem těchto opatření je snížení dopadu televizních aktivit na životní prostředí. Při výrobě fungují na dobrovolné bázi ve formě doporučení.

Příklady některých opatření uvádí Veronika Trčková, současná manažerka realizace hrané tvorby:

- Zelení kapitáni: Specializovaní pracovníci zavádějí udržitelné praktiky během příprav a natáčení a dohlížejí na ně. Slouží jako hlavní kontaktní osoby pro veškeré otázky týkající se udržitelnosti.
- Technologické a energetické úspory: ČT přechází na LED osvětlení, snižuje teplotu vytápění a využívá energeticky úspornou techniku, aby minimalizovala energetickou spotřebu.
- Ekologické postupy: Na pracovištích a natáčecích místech se ČT snaží snižovat produkci odpadu, zavádí recyklaci a kompostování a minimalizuje tisk.

ČT se ohledně ekologických opatření inspirovala jak v České republice, tak i u členů EBU, kde již byla podobná opatření zavedena. Spolupracuje s organizacemi APA, ARAS, FAMU a Greenfilming.cz, aby sdílela zkušenosti a osvědčené postupy v oblasti udržitelného natáčení.⁵¹

ČT se zavázala k postupnému zavádění a aktualizaci těchto opatření podle aktuálních potřeb a trendů. Zodpovědnost za dodržování těchto zásad mají manažeři jednotlivých oddělení ve spolupráci s vrcholovým managementem ČT. Tímto způsobem se Česká televize snaží aktivně přispívat k ochraně životního prostředí a snižování svého ekologického otisku v rámci natáčení a provozu televizní produkce.⁵²

V rámci šestistranného dokumentu doporučení ČT pro udržitelné natáčení, který mi Veronika Trčková poskytla, se vyskytuje zmínka o green konzultantovi: „Již od počátku zapojte specialistu na udržitelnost (green captaina), který pomůže s plánováním a implementací udržitelných postupů ve výrobě. Tato osoba bude sloužit jako hlavní kontaktní bod pro všechny otázky týkající se udržitelnosti a pomůže zajistit, aby byly udržitelné postupy dodržovány po celou dobu produkce“⁵³.

2.3.3 FTV Prima

Společnost FTV Prima aktuálně připravuje svou ESG vizi a cíle udržitelnosti, a tudíž nebylo z jejich strany možné poskytnout podrobnější informace o konkrétních závazcích. Jana Tomanová, compliance officer ve společnosti, nicméně zdůrazňuje, že pojmu „zelená opatření“

⁵¹ Trčková Veronika [korespondenční rozhovor s Veronikou Trčkovou]. 2024. [uskutečněn 19. 4. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.

⁵² Tamtéž.

⁵³ Česká televize, *Doporučení pro udržitelné natáčení*. [cit. 2. 5. 2024]. Dostupné v soukromém archivu ČT.

ve tvorbě obsahu nelze přisuzovat jednoznačný význam. Udržitelnost v pořadech vnímá FTV Prima jako komplexní koncept, zahrnující nejen téma ekologie, ale také sociální aspekty.⁵⁴

Ve stávajících pořadech FTV Prima se již nyní objevují témata udržitelnosti, která přirozeně oslovují diváky a prezentují možnosti udržitelného životního stylu. Tato témata jsou zastoupena napříč různými žánry – od hobby magazínů zaměřených na zahradničení, bydlení a dopravu přes dokumentární pořady na kanálu Prima ZOOM až po vlastní televizní seriály.⁵⁵

Opatření pro environmentální udržitelnost ve výrobě pořadů FTV Prima aktuálně nepraktikuje žádná.

2.4 Výuka greenfilmingu

Fritz Kohl, odborník na AV produkci i postprodukci, se zabývá otázkou udržitelnosti a zeleného natáčení ve filmových a mediálních školách. Jeho výzkum ukazuje, že i když organizace (např. Green Initiative for Green Film Shooting nebo albert) nabízejí zdroje a materiály pro udržitelnou produkci, školy se ve výuce udržitelnosti aktivně neangažují. I přesto, že zájem studentů a profesionálů o zelené natáčení je vysoký, udržitelnost není dobře integrována do mediálního vzdělávání. Existuje však rozpor mezi tím, jak by udržitelnost mohla pozitivně ovlivnit průmysl, a skepticismem některých, kteří si myslí, že je obtížné provádět reálné změny. Článek navrhuje, že vzdělávací sektor by měl hrát aktivnější roli v implementaci udržitelných praktik a že spolupráce mezi průmyslem a vzdělávacím odvětvím je nezbytná. Školy by měly začlenit udržitelnost do svých osnov a podporovat inovativní přístupy ke vzdělávání v této oblasti.⁵⁶

Pro tuto kapitolu jsem zjišťovala, jak vysoké audiovizuální školy přistupují k výuce environmentální udržitelnosti.

2.4.1 FAMU

FAMU se intenzivně zabývá implementací environmentálních udržitelných opatření jak do praktické, tak do teoretické části výuky. Vedoucí katedry produkce Tereza Czesany Dvořáková podotýká, že do roku 2023 se výuka greenfilmingu realizovala prostřednictvím modulů a od roku 2024 FAMU nabízí celosemestrální povinně volitelný předmět greenfilming vyučovaný Michaelou Rýgrovou. Práce na začlenění tématu environmentální udržitelnosti do obsahu předmětu filmová produkce I-V a otázek k bakalářským a magisterským zkouškám je momentálně v jednání. FAMU spolupracuje s environmentální koordinátorkou a podílí se na

⁵⁴ Tomanová Jana [korespondenční rozhovor s Janou Tomanovou]. 2024. [uskutečněn 16. 4. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Kohl Fritz, *Sustainability and green filmmaking in film and media schools* [online]. 2023. [cit. 2. 5. 2024]. Dostupné z: <https://theacademic.com/sustainability-and-green-filmmaking/>.

mezinárodním výzkumném projektu věnovaném vývoji aplikace pro rozpoznávání environmentální náročnosti projektů ve stádiu scénářistické přípravy.⁵⁷

Anna Tabášková, environmentální ambasadorka FAMU, mi sdělila, že v rámci institucionálního působení se FAMU zaměřuje na zefektivnění práce s energií a odpady. Fakulta vytváří odpadový a energetický audit, který zajišťují externí konzultanti. Doporučení z těchto auditů se posléze vyhodnocují a přijímají se rozhodnutí o jejich implementaci v souladu s ekonomickými a hodnotovými aspekty instituce.⁵⁸

Pokud jde o implementaci environmentálních udržitelných opatření do praxe audiovize, Tabášková zmiňuje, že FAMU spolupracuje na vznikající greenfilming platformě a podílí se na aktivním prosazování environmentální produkce skrze pořádání různých výukových modulů, předmětů a projektů, které by se touto problematikou zabývaly. Také zohledňuje environmentální nároky v rámci národního plánu obnovy. Kromě toho FAMU vytvořila a zavedla vlastní zelený manuál, který vznikl v roce 2023 a slouží jako nástroj a podpora pro štáby při natáčení s cílem vést k zelenější produkci děl.⁵⁹

2.4.2 UTB – FMK

Fakulta multimediálních komunikací na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně vnímá dle vedoucí ateliéru audiovizuální tvorby Ireny Kocí téma greenfilmingu a udržitelného natáčení jako důležité a podstatné hodnoty, které sdílí se svými partnery včetně FAMU. Přestože na fakultě neexistuje speciální předmět věnovaný čistě udržitelnosti v rámci filmového natáčení, principy greenfilmingu se promítají do předmětů zabývajících se výrobou audiovizuálních děl, jako jsou například výrobní praktika 1–10.⁶⁰

Fakulta nabízí také předměty, které se zabývají udržitelností obecně, jako je například spotřeba a udržitelnost 1 a 2, které jsou zaměřeny na potřeby studentů napříč ateliéry fakulty.⁶¹

V minulém roce fakulta investovala do přenosného skládacího systému pro třídění odpadu během natáčení, který pomáhá studentům praktikovat udržitelné postupy. Dále se fakulta snaží o minimalizaci používání plastových a papírových obalů při cateringových službách během produkce audiovizuálních děl.⁶²

⁵⁷ Czesany Dvořáková Tereza [korespondenční rozhovor s Terezou Czesany Dvořákovou]. 2024. [uskutečněn 17. 4. 2024] Dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.

⁵⁸ Tabášková Anna [osobní rozhovor s Annou Tabáškovou]. 2024. [uskutečněn 22. 4. 2024]. Přepis dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Kocí Irena [korespondenční rozhovor s Irenou Kocí]. 2024. [uskutečněn 17. 4. 2024]. Dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Tamtéž.

2.4.3 FAMO

Vedení Filmové a televizní akademie Miroslava Ondříčka v Písku sdělilo, že žádné kroky pro výuku či implementaci udržitelných environmentálních opatření v tuto chvíli neplánují na škole zavést.⁶³

⁶³ Sup Michael [korespondenční rozhovor s Michaelem Supem]. 2024. [uskutečněn 17. 4. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.

3 Praxe v zahraničí

Do této kapitoly jsem si jako příklad vybrala čtyři různé organizace, které implementují udržitelný přístup do svých programů či výzev. Rozhodla jsem se pro tři úrovně filmových finančních organizací – nadnárodní (dvě evropské), národní (Rakouský filmový institut, který je v zavedení udržitelných opatření vzorem pro mnohé instituce) a v neposlední řadě regionální (Vlámský filmový fond, který je dlouhodobě průkopníkem na poli udržitelné audiovizí).

3.1 Evropské fondy

Evropská unie a její Zelená dohoda usiluje o to, aby se EU stala prvním klimaticky neutrálním kontinentem na světě, a to snížením emisí CO₂ o 55 % do roku 2030 a dosažením uhlíkové neutrality do roku 2050. Prosazuje udržitelné využívání zdrojů a investice do zelených technologií v osmi oblastech politiky⁶⁴ a usiluje o začlenění ochrany životního prostředí a opatření v oblasti klimatu do všech programů a politik EU. Tato systémová iniciativa má dopad na všechny aspekty života, včetně kulturního a tvůrčího odvětví, přičemž 30 % víceletého finančního rámce je vyčleněno na opatření v oblasti klimatu, aby cíle pro roky 2030 a 2050 bylo možné splnit.⁶⁵

3.1.1 Kreativní Evropa

Zelená dohoda pro Evropu se sice výslovně nevztahuje na kulturní a tvůrčí odvětví, ale program Kreativní Evropa se i přesto rozhodl zaměřit na společenské výzvy spojené se změnou klimatu a udržitelností životního prostředí. Cílem programu Kreativní Evropa na období 2021–2027 je začlenit opatření v oblasti klimatu a dosáhnout celkového 30% rozpočtového cíle na podporu klimatických závazků. V letech 2021 a 2022 byla nastíněna konkrétní opatření ve všech třech oblastech programu s cílem urychlit úsilí o ekologizaci. Ekologizační kritéria však zůstávají přizpůsobena jednotlivým programům a odvětvím, přičemž v tomto období neexistují žádná zastřešující kritéria platná pro celý program.⁶⁶

U výzev vyhlášených v rámci současného programu Kreativní Evropa jsou návrhy udržitelnosti projektů hodnoceny na základě dvou kritérií: relevance a kvality. Žadatelé musí prokázat, jakým způsobem implementují priority programu, včetně inkluze, rozmanitosti, snižování dopadu na životní prostředí a rovnosti žen a mužů.⁶⁷

Ve výzvách MEDIA mohou žadatelé získat až pět bodů tím, že zahrnou strategie, které zajistí, že projektové činnosti budou realizovány udržitelně a s ohledem na životní prostředí. Tyto

⁶⁴ Biodiverzita, udržitelné potravinové systémy, udržitelné zemědělství, čistá energie, udržitelný průmysl, výstavba a renovace, udržitelná mobilita, eliminace znečištění a opatření v oblasti klimatu.

⁶⁵ European Commission, Kruger Thomas, Mohamedaly Alexander, Muller Veronika et al., *Greening the Creative Europe Programme* [online]. 2023. [cit. 17. 4. 2024]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/625636>.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

strategie však nejsou samostatnými plány udržitelnosti, ale spíše popisem toho, jak bude minimalizován dopad na životní prostředí, pokud projekt získá podporu.⁶⁸

3.1.2 Eurimages

V září 2020 Eurimages přijala rezoluci Výboru ministrů Rady Evropy. V rezoluci je uvedeno, že vliv na životní prostředí by měl být podle možností zohledněn a snížen jak při přijímání opatření a provádění programových činností, tak při fungování fondu. Na to Eurimages reagovalo v březnu 2021 sestavením studijní skupiny pro udržitelnost (Sustainability Study Group) s cílem vypracování strategie a akčního plánu, který by fondu pomohl tyto výzvy řešit, a zároveň pokračovat v podpoře kvalitních projektů s mezinárodním dosahem.⁶⁹

V rámci skupiny pro udržitelnost byly stanoveny tři strategické cíle udržitelnosti zaměřené na tři různé cílové skupiny⁷⁰:

1. podpora udržitelného filmového průmyslu zacílená na filmové profesionály a producenty,
2. zajištění udržitelného fungování fondu cílené na sekretariát, vedení a výkonný výbor Eurimages,
3. podpora spolupráce mezi svými členskými státy a implementace nebo zlepšování opatření k udržitelnosti cílené na národní filmové instituce členských států Eurimage.

Implementace této strategie je popsána v akčním plánu, který studijní skupina pro udržitelnost předložila správní radě. Ta na svém zasedání v listopadu 2022 rozhodla zavést tři opatření ve prospěch udržitelných koprodukcí⁷¹:

1. Od ledna 2023 budou projekty usilující o koprodukční podporu ze strany Eurimages posuzovány na základě dalšího kritéria zaměřeného na úsilí o snížení dopadu projektu na životní prostředí. Producenti mohou dobrovolně uvést příslušná opatření v oblasti udržitelnosti. Ačkoli toto kritérium není povinné, je při hodnocení projektů zvažováno.
⁷² V pokynech Eurimages pro psaní záměru producenta je doporučeno uvést: *popis plánu udržitelnosti, který má snížit dopad koprodukčního projektu na životní prostředí: ✓ Používáte uhlíkovou kalkulačku nebo zelenou certifikaci, a pokud ano, které? Přiložte (ve stejném pdf) všechny relevantní dokumenty spolu se shrnutím v angličtině (pokud originální dokument není v angličtině).
✓ Jakým způsobem vedete koprodukční tým, aby se pevně zavázal k udržitelné produkci?*

⁶⁸ European Commission, Kruger Thomas, Mohamedaly Alexander, Muller Veronika et al., *Greening the Creative Europe Programme* [online]. 2023. [cit. 17. 4. 2024]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/625636>.

⁶⁹ *Eurimages Environmental Sustainability Strategy (2022–2024)* [online]. 2021 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/sustainability-strategy-document/1680a9648d>.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ *Sustainability Strategy* [online]. 2021 [cit. 23. 4. 2024].

Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/eurimages/sustainability-strategy>.

⁷² Tamtéž.

✓ *Najali jste vyškoleného a kvalifikovaného green konzultanta?*

✓ *Jaká konkrétní opatření/činnosti jste zavedli ke snížení ekologické zátěže koprodukčního projektu? Z jaké metodiky případně vychází? Kdy jste je začali zavádět?*

Seznam běžně používaných nástrojů a metodik najdete na stránce „Sustainability Strategy“ na webových stránkách Eurimages.⁷³

2. Vytvoření tří ocenění „Eurimages Green Co-production Awards“, která mohou obdržet mezinárodní koprodukce zohledňující udržitelné produkční postupy a zachovávající uměleckou kvalitu. Ceny jsou určeny celovečerním hraným, animovaným a dokumentárním filmům a každá z nich bude dotována částkou 10 000 eur. Ačkoli se původně plánovalo, že tyto ceny budou udělovány od roku 2023, jejich zavedení bylo odloženo na rok 2024.⁷⁴
3. Zapojení se do vzdělání v oblasti udržitelné filmové výroby vytvořením e-learningové platformy, která má být zaměřena na usnadnění výměny osvědčených postupů.⁷⁵ Na vznikající platformu bylo v prosinci 2023 vypsáno výběrové řízení, práce by měly započít v květnu 2024.⁷⁶

3.2 Rakouský filmový institut

Rakouský filmový institut podniká významné kroky v propagaci udržitelných praktik ve filmovém průmyslu zejména prostřednictvím svých iniciativ pro zelené natáčení. Vzhledem k důležitosti snižování emisí CO₂ a podpoře udržitelnosti začlenil institut zelenou audiovizuální produkci jako klíčovou. S cílem sladit se s národními a evropskými klimatickými cíli přizpůsobil směrnice tak, aby zajišťovaly, že financované filmové produkce splňují ekologické standardy.⁷⁷

Mezi klíčové vývojové kroky patří zřízení oddělení pro zelené natáčení, které začalo fungovat od 1. ledna 2023, aby poskytovalo podporu filmařům a produkčním společnostem při implementaci udržitelných postupů natáčení. Zavedení zeleného bonusu ÖFI+ a stanovení kritérií pro zelené produkování dále posílily závazek Rakouského filmového institutu k

⁷³ *Short guidelines for the Producer's note of intent* [online]. 2022 [cit. 23. 4. 2024].

Dostupné z: <https://rm.coe.int/0900001680adcc6c>.

Původní text: „The producer's note might touch on the following areas:

a description of the sustainability plan to reduce the environmental impact of the coproduction project:

✓ *are you using a carbon calculator or green certification for this production and if yes, which ones? Please attach (in the same pdf) any relevant documents together with a summary in English (if the original document is not in English)?*

✓ *how are you encouraging the co-production team to firmly commit to a sustainable production?*

✓ *did you hire a trained and qualified green film consultant?*

✓ *what are the concrete measures/actions put in place to reduce the environmental impact of the co-production project? What methodology if any are these based on? When did you start putting them in place?*

You can find a list of commonly used tools and methodologies on the 'Sustainability Strategy' pages of the Eurimages website.“

⁷⁴ *Sustainability Strategy* [online]. 2021 [cit. 23. 4. 2024].

Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/eurimages/sustainability-strategy>.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ *Call for proposals, Grant Award Procedure for the Development, Implementation and Management of a Green Film Production E-learning Platform* [online]. 2023 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/0900001680adb4cb>.

⁷⁷ *Green Filming* [online]. [cit. 14. 4. 2024] Dostupné z: <https://filminstitut.at/en/aid/green-filming>.

udržitelosti. Tato kritéria jsou založena na směrnici UZ76 (Guideline UZ76 Austrian Ecolabel), která byla vyvinuta ve spolupráci s filmovou obcí.

Aby bylo možné získat finanční podporu od Rakouského filmového institutu, je nutné zelená kritéria dodržovat. To zaručuje, že filmaři integrují udržitelné postupy do svých projektů. Kromě toho vznikl zelený kontrolní seznam umožňující produkcím posoudit jejich soulad s minimálními ekologickými standardy a odpovídajícím způsobem žádat o zelený finanční bonus ÖFI+. Veškerým produkcím, které dodrží opatření šetrná k životnímu prostředí, je udělován bonus v hodnotě pěti procent rozpočtu.⁷⁸

Již ve fázi vývoje projektu Rakouský filmový institut doporučuje vytvořit „Zelený koncept“ založený na jím vydaných opatřeních pro zelené natáčení a také zapojit kompetentní osoby, jako jsou právě green konzultanti.⁷⁹

Mimo jiné Rakouská filmová komise pro Dolní Rakousy sehrála důležitou roli v propagaci udržitelného natáčení prostřednictvím své iniciativy Evergreen Prisma, vzniklé v roce 2018. Ta nabízí praktické nástroje a vzdělávací programy pro udržitelné produkční postupy. Služba LAFC je zcela bezplatná a LAFC také hradí např. náklady na vzdělávací program na získání titulu „Green Film Consultant Austria“ ve spolupráci s Philipem Gassmannem, německým expertem na greenfilming.⁸⁰

Dolnorakouská filmová komise také založila pracovní skupinu jako pevný základ pro cílenou meziregionální součinnost rakouských filmových komisí a financujících institucí. Celkově tyto iniciativy zdůrazňují rakouský závazek k podpoře udržitelných postupů ve svém vlastním filmovém průmyslu, přispívající k širším environmentálním cílům této sousední země.⁸¹

3.3 Vlámský filmový fond

Vlámský filmový fond byl jedním z prvních veřejných filmových institucí, které se tématem udržitelnosti v audiovizi začaly zabývat, a to konkrétně již v roce 2013.⁸² Na základě osobního rozhovoru mi Tim Wagendorp, koordinátor udržitelnosti Vlámského filmového fondu, popsal, jakým způsobem přistupují k implementaci zelených opatření u podporovaných projektů.

Na finanční podporu Vlámského audiovizuálního fondu dosáhnou jakékoli dokumentární, krátké, animované či celovečerní filmy, TV seriály anebo hry.⁸³ Přihlášené projekty se hodnotí na základě kvality, zelené koncepce nehrají při rozhodování o finanční podpoře roli. Ve chvíli, kdy je projekt vybrán a Vlámským fondem podpořen, koordinátor udržitelnosti, zaměstnanec tohoto fondu, kontaktuje producenty a na základě konkrétního případu navrhne, jak mohou

⁷⁸ *Green Filming* [online]. [cit. 14. 4. 2024]. Dostupné z: <https://filminstitut.at/en/aid/green-filming>.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ *EVERGREEN PRISMA* [online]. [cit. 14. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.cine.tirol/evergreen-prisma-2/>.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² *Screen Flanders, Sustainable Filmmaking* [online]. [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://screenflanders.be/en/economic-fund/sustainable-filmmaking/>.

⁸³ *Flanders Audiovisual Fund (VAF)* [online]. [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.vaf.be/en>.

udržitelnost zahrnout do svého projektu. To se liší na základě žánru, rozpočtu a dalších proměnných. Tim Wagendorp následný krok popsal jako zadání „domácího úkolu“ producentům, aby si připravili udržitelný plán pro vlastní projekt. Ze strany fondu je ale nabídnuta pomoc v podobě online vzdělání, kdy jsou producentům poskytnuty bližší informace, jako je například použití uhlíkové kalkulačky při výpočtu potenciální uhlíkové stopy projektu. Na konci, respektive při vyúčtování projektu, jsou producenti povinni sepsat evaluaci svých kroků k zajištění udržitelnosti. Pokud stanovené cíle nesplnili, nejsou trestáni v podobě pokut ani povinností vrátit finanční podporu. Stejná situace ale nastane i ve chvíli, kdy stanovené udržitelné cíle splnili – nevyplývá jim z toho žádný finanční bonus či úlevy. Vlámský audiovizuální fond se v tomto ohledu staví spíše do pozice vzdělávací instituce: udržitelné kroky nejsou právně vymáhány.⁸⁴

⁸⁴ Wagendorp Tim [osobní rozhovor s Timem Wagentorpem]. 2024. [uskutečněn 27. 3. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.

4 Greenfilming konzultant

Akademických podkladů k pozici green konzultanta je dle mých rešerší minimální množství. Manuál zeleného natáčení vydaný Asociací producentů v audiovizi obsahuje k této pozici následující informace: „V některých evropských zemích (Německo, Belgie, Velká Británie) už je možné najmout envirokonzultanta, který rozumí procesům v oblasti produkce. Ten pak plánuje a koordinuje záležitosti týkající se udržitelného natáčení a měří uhlíkovou stopu. Dobré je zapojit odborníka do projektu hned ve fázi příprav, může lépe osobně dohlížet na realizaci návrhů a plánů přímo při natáčení. V České republice si takové konzultanty musíme teprve vychovat. Téma udržitelného natáčení je komplexní. Spolupráce s odborníkem vám proto ušetří čas, zvýší environmentální povědomí i motivaci a ulehčí rozhodování při výběru produktů, služeb nebo dodavatelů.“⁸⁵ Rozhodla jsem se tedy tuto kapitolu zpracovat na základě rozhovorů s dvěma průkopníky zeleného natáčení u nás, a těmi jsou Eva Dvořáková Pérez a Adam Karásek, kteří pozici green konzultanta v audiovizi vykonávají. Ze zahraničních respondentů jsem oslovila společnost Green Eyes Production z Maďarska, která se věnuje jak přednášení na festivalech a eventech, tak i udržitelným natáčení v praxi. Všichni respondenti se zabývají pouze environmentální udržitelností v rámci audiovize.

Není-li v textu čtvrté kapitoly uvedeno jinak, vycházím z uskutečněných rozhovorů, které jsou zeditované k dispozici v přílohách 1–3 této práce, případně v originálním znění v soukromém archivu autorky bakalářské práce.

4.1 Definice

Greenfilming konzultant je profesionál, který v audiovizi poskytuje poradenství k zavedení environmentálních udržitelných postupů a snížení dopadu na životní prostředí. Obvykle se podílí na všech fázích výroby od preprodukce až po postprodukcí.⁸⁶ V jistých případech je i součástí vývoje audiovizuálních počinů. Společně s produkčním štábem komunikuje s ostatními departmety vypracované alternativy šetrné k životnímu prostředí a upozorňuje na další udržitelné možnosti realizace a likvidace. Často také provádí audit výroby audiovizuálního díla.⁸⁷

4.1.1 Názvy

Napříč praxí a odbornými i neodbornými zdroji je pozice greenfilming konzultanta nazývána různě. Adam Karásek zmiňuje, že nejčastěji je využíván právě termín *greenfilming konzultant* nebo *green set konzultant*. Greenfilming konzultant je přesnější, neboť slovo „set“ (v překladu plac, natáčení) je zavádějící vzhledem k tomu, že pozice se nezaobírá pouze touto fází výroby audiovizuálního díla. Další možný název je *environmental filming konzultant* (doslova

⁸⁵ Asociace producentů v audiovizi, *Manuál zeleného natáčení* [online]. 2021 [cit. 25. 4. 2024].

Dostupné z: <https://asociaceproducentu.cz/storage/app/media/documents/200200-mmzeleny-manual-2021-final-2-s-obr.pdf>.

⁸⁶ *Green Filming in Austria* [online]. 2023 [cit. 25. 4. 2024]. Dostupné z: <https://ritzfilm.at/green-producing>.

⁸⁷ Tamtéž.

konzultant pro environmentální natáčení). Využívané je také označení *sustainability konzultant* (konzultant udržitelnosti). Termín *udržitelný* ale zahrnuje i jiné kategorie než jen kategorie environmentální (viz kapitola 1–1.3). Pozice by dle tohoto názvu pojímala například i genderovou či platovou rovnost, a to se v praxi neděje. Nejpřesnější název by dle Karáska byl *environmental sustainability film konzultant*.

Jak je zřejmé, jedná se o anglická pojmenování, jejichž české ekvivalenty se spíše nepoužívají. V praxi jsou již zavedená, a je pravděpodobné, že stejně jako pojem greenfilming se také stanou akademicky využívanými.

4.2 Pracovní náplň

4.2.1 Čas

Greenfilming konzultanti se shodují, že čím dříve se o projektu dozví, tím lépe. Eva Dvořáková Pérez zmiňuje, že ideální je dozvědět se o projektu půl roku dopředu. Samozřejmě je tato doba odvislá od toho, jak je daný projekt náročný a jakou přípravu vyžaduje. Svoji práci Dvořáková Pérez odhaduje na 8 týdnů: „Jsem najatá několik měsíců dopředu, abychom si řekli, co je možné a potřeba rozhodnout včas, protože je jasné, že měsíc před natáčením, které trvá 100 dní, se už nic neudělá.“ Jako příklad uvádí projekt, který vznikl v březnu – o natáčení se dozvěděla v dubnu předchozího roku. Její práce začala na podzim a první setkání s departmenty proběhla půl roku před samotným natáčením. Green Eyes Production se v ideálním případě zapojuje do projektu ve fázi „greenlight“ (konec vývoje, začátek preprodukce), kdy může navázat potřebný kontakt s vedoucími departmentů a udržitelnými dodavateli. Green Eyes Production zmiňuje také situaci, kdy se jako konzultantská firma nechala najmout až ve fázi výroby. To však snížilo míru udržitelnosti i zapojení ostatních členů štábu, které je pro zelené natáčení zásadní.

4.2.2 Výroba

Green Eyes Production ve fázi vývoje nabízí zpracování scénáře, ve kterém analyzuje jeho udržitelné a environmentální prvky. Poskytuje také návrhy na zlepšení „climate storytellingu“ (klimatického vyprávění). „Už v této fázi může konzultant scénář rovnat a zasadit do kontextu a reality. Může se starat o to, aby i obsah byl odpovědný,“ zmiňuje Adam Karásek. Naráží na to, že většina současné tvorby neodpovídá realitě klimatické krize. Eva Dvořáková Pérez se ve vývoji jako greenfilming konzultantka neuplatňuje, většinou se dostává k projektům již se schváleným scénářem připraveným do výroby.

Stejně jako pro produkční štáb je fáze preprodukce pro greenfilming konzultanty nejzásadnější. Zde se odehraje nejpodstatnější část jejich práce, která začíná u producenta, jenž schvaluje rozpočet. Dvořáková Pérez primárně pracuje na servisních zakázkách zahraničních studií – každá má rozdílná pravidla a manuály pro udržitelné natáčení. Začátek procesu práce popisuje tak, že musí nastudovat jednotlivé předpisy konkrétního studia (např.

Disney či Netflix) a poté si během společného videohovoru s producenty a obvykle i zástupcem pro udržitelnost daného studia prochází daná pravidla a zabývá se otázkami typu: „Jak daleko jdeme u každého pravidla? Co to znamená, když to v Čechách není dostupné? Můžeme sem přivést věci ze zahraničí? Počítáte s uhlíkovou stopou tohoto?“ Nemá kompetence rozhodovat o tom, jaká opatření mají v rámci projektu dodržovat, a jaká ne, ale ptá se vedení projektu, jak daleko chtějí jít a jaký mají pro daná opatření rozpočet. Následně dle zadání studia komunikuje s českým servisním producentem komunikuje kalkulaci a ve chvíli, kdy ji produkce schválí, začne poptávat jednotlivé dodavatele a hledat cesty, které nacenila, aby se pohybovala v daných mantinelech. Tento pracovní proces končí téměř měsíc před natáčením. Poté probíhá komunikace se štábem, kdy se přibližně měsíc před natáčením posílají pravidla a zásady udržitelného chování na place. Green Eyes Production charakterizují přípravy ve fázi preprodukce jako stanovení osvědčených postupů, které zavádí pro daný projekt. Komunikují s vedoucími departmentů, školí štáb, dle velikosti projektu nasazují svůj tým koordinátorů environmentální udržitelnosti, asistenty produkce a najímají ekologické dodavatele.

Karásek si na začátku preprodukce dle typu projektu určuje priority. Odpovídá na otázku, co by pravděpodobně mělo nejvyšší emise, a na co se tedy bude nejhodnější zaměřit, aby došlo ke snížení uhlíkové stopy. Je pro něj zásadní být v rámci preprodukce součástí produkčního týmu. Zmiňuje, že udržitelnost může hrát roli i při výběru lokací. Prioritní je pro něj zaměřit se na energie, transport, materiály a případně ubytování, které obvykle mají největší dopad na finální uhlíkovou stopu, a tím pádem na environmentální udržitelnost projektu. U energií je primární nepoužívat agregát a připojit se k místnímu zdroji energie. U materiálů (stavba, make-up, kostýmy apod.) se jedná o udržitelný původ, možnost znovupoužití či ekologické likvidace. Co se týče transportu, je vhodné využití hromadné dopravy ideálně na elektrickou energii, nastavení natáčecího plánu s omezením přesunů mezi lokacemi a využívání pozemní dopravy místo letecké. Greenfilming konzultant se zabývá například i cateringem, který by měl připravovat stravu z kvalitních lokálních surovin ideálně rostlinného původu. Stručně řečeno, greenfilming konzultant se dle Karáska snaží o environmentálně udržitelné nastavení celého projektu v rámci daných parametrů.

Ve fázi produkce – natáčení, maďarská Green Eyes Production dohlíží na realizaci ekologických opatření, zejména na sledování energetické hospodárnosti, snižování množství odpadu, recyklaci na place, umísťuje informační cedulky, sbírá data do uhlíkové kalkulačky a organizuje darování zbytků jídla a nevyužitých materiálů. „Během natáčení se provádí praktická udržitelnost a dohlíží se na ni, aby se zajistilo, že se podniknou všechny kroky ke snížení celkové uhlíkové stopy výroby.“ Adam Karásek už se natáčení z pozice greenfilming konzultanta obvykle neúčastní. Domnívá se, že veškerá environmentální udržitelná opatření musí být vyřešená předem. Tvrdí například, že uhlíková stopa tříděného odpadu je v komparaci s ostatními částmi výroby audiovizuálního díla mizivá, a tím pádem mu nepříjde efektivní, aby se natáčení účastnil a kontroloval správné třídění do košů. Nakonec by náklady

na tuto pozici mohly být využity na pokrytí elektroautomobilu, dodává. Co se týče Evy Dvořákové Pérez, ta v rámci produkce zmiňuje, že se především věnuje řešení situací ad hoc či sběru dat od štábu každých 7 až 14 dní pro výpočet uhlíkové stopy.

V rámci postprodukční etapy, jak v rozhovoru sdělili Karásek i Dvořáková Pérez, je možné si pro spolupráci vybrat ta postprodukční studia, jež využívají obnovitelné zdroje pro získání elektrické energie. V tuzemsku Adam Karásek zmiňuje zvukové postprodukční studio Beep, jež si na střechu nainstalovalo solární panely, a energii z nich využívá. To je z hlediska environmentální udržitelnosti automaticky řadí oproti konkurenci na lepší pozici. Tím pádem i výběrem postprodukčního zařízení můžeme ovlivnit výslednou uhlíkovou stopu audiovizuálního projektu. Mimo to v postprodukční části přichází na řadu kompletace dat z natáčení i likvidace a odevzdání finálního vyhodnocení o uhlíkové stopě. V postprodukční fázi Green Eyes Production provádí výpočty emisí uhlíku pomocí kalkulaček (např. PEAR/PEACH, albert nebo AdGreen). Tento proces vypočtení uhlíkové stopy jim poskytuje přehled o udržitelných snahách a dosažených výsledcích. Na základě těchto informací vytváří komplexní zprávu o celém výrobním procesu, která analyzuje úspěchy a identifikuje oblasti, které je třeba zlepšit. To poskytuje jasný nástin a užitečné pokyny pro budoucí projekty. Během postprodukčního procesu jsou výrobky a materiály, jako jsou kostýmy, rekvizity, kulisy, pokud je to možné, darovány nebo uskladněny k opětovnému využití.

4.2.3 Priority

Green Eyes Production klade důraz na zajištění environmentální udržitelnosti v rámci jakékoli fáze a zdůrazňuje význam účasti vedoucích departmentů a klíčových osob. Její prioritou je vzájemné porozumění a neustálá komunikace po celou dobu trvání projektu.

Adam Karásek vnímá jako prioritu aspekty spojené s energií, dopravou, materiály a případně také ubytováním. Jako přednost bere minimalizaci negativního dopadu těchto faktorů na životní prostředí během produkčního procesu. To je potvrzeno i v knize *Film and Television Production in the Age of Climate Crisis*: „...nejnaléhavější oblasti, které ovlivňují dopady mediální produkce, jsou cestování, energie a materiálové zdroje.“⁸⁸

Eva Dvořáková Pérez uvádí, že priority se liší v závislosti na konkrétním projektu. Zmiňuje se o významu řízení energií a transportu, uhlíková stopa dopravy amerických projektů několikanásobně převyšuje ty německé právě kvůli zvolené dopravě. Hovořila i o konkrétním příkladu dlouhého historického projektu, kde byly specifické nároky na vytápění kostymérny, které způsobily nejvyšší zdroj uhlíkových emisí na tomto konkrétním projektu. Naopak jiné projekty realizované v letních měsících mají spotřebu energií za účelem tepla nulovou. Dále

⁸⁸ Vaughan Hunter, Kääpä Pietari. *Film and Television Production in the Era of Accelerated Climate Change – A Greener Screen?* Palgrave Macmillan, 2022. [str. 12]. ISBN 978-3-030-98119-8.
Původní text: the most pressing areas for media production's footprint (travel, energy and material networks).

klade důraz na art department a rozhodnutí o natáčení na konkrétních lokalitách, které mohou mít významný dopad na environmentální udržitelnost produkce.

4.3 Tým

Ideální struktura týmu zabývajícího se environmentální udržitelností v audiovizí, na které se shodla Eva Dvořáková Pérez s jinými konzultanty, má tři úrovně: konzultant – hlavní článek týmu udávající nastavení a pravidla, který je zodpovědný za rozpočet a finální zprávu o uhlíkových emisích projektu, koordinátor – sleduje natáčecí plán a koordinuje jednotlivé dodavatele a odevzdávání dat do uhlíkové kalkulačky, green marshall (green asistent, green runner) – označuje odpadní nádoby a kontroluje dodržování pravidel na place.

Dvořáková Pérez ale zmiňuje, že v praxi pozici konzultanta a koordinátora vykonává sama a green marshallka v jejím týmu částečně vykonává úlohy koordinátora a green marshalla zároveň. Zmiňovaná prostřední pozice koordinátora tedy chybí. Dle názoru Pérez by ale byla ideální, protože by konzultantům odpadla velká část byrokratické práce, které se musí věnovat. Absenci této pozice připisuje nedostatku finančních prostředků.

4.4 Uplatnění

Dle odpovědí respondentů je zjevné, že uplatnění pozice greenfilming konzultanta jsou různá, otevírá se široká škála možností, ať už zakotvení v již existujících institucích, nebo i konzultanství nesourodých audiovizuálních projektů – od velkorozpočtových zahraničních po lokální. Planet A Collective Adama Karáska má jako hlavního klienta TV Nova a spolupracuje také s Českou televizí. Adam Karásek se mimo jiné uplatnil jako greenfilming konzultant TV Nova při natáčení seriálů *Král Šumavy*, *Ordinace v růžové zahradě 2*, *Ulice* či *Případy mimořádné Marty*. Mezi jeho klienty se řadí i nezávislé produkční společnosti, jako jsou Xova film (snímek *Věčný klid*) nebo Beginner's Mind. Zkušenost má i na reklamních spotech pro České dráhy či banku *Moneta*.⁸⁹ Značka BGreen Evy Dvořákové Pérez je zaměřena na české produkce, které provádějí servisní zakázky pro velká zahraniční studia, jako jsou Disney, Netflix, Amazon nebo RTL+. Zmiňuje například projekty pro tato studia *Hagen von Tronje*, *The Tiger*, *Brick* či *City of Blood*.⁹⁰ Čeští producenti se o služby BGreen začali zajímat zejména díky požadavkům výzvy Eurimages na udržitelné plány a konzultanty. Mnoho producentů se ozvalo s žádostí o pomoc při tvorbě těchto plánů. To naznačuje, že povědomí o udržitelnosti v českém filmovém průmyslu není a že producenti se o ni začínají zajímat až ve chvíli, kdy musí. Společnost Green Eyes Production se věnuje poskytování poradenských služeb v oblasti udržitelnosti ve filmovém, televizním a komerčním odvětví. Její klientela zahrnuje širokou škálu produkcí, od nezávislých filmových produkcí až po zahraniční studia. Společnost

⁸⁹ Karásek Adam [korespondenční doplnění Adama Karáska]. 2024. [uskutečněno 2. 5. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.

⁹⁰ Dvořáková Pérez Eva [korespondenční doplnění rozhovoru Evy Dvořákové Pérez]. 2024. [uskutečněno 10. 5. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.

se uplatnila např. na velkých zahraničních projektech jako *Poor Things* nebo *Alien: Romulus* či *Lee*.⁹¹ Kromě toho klade Green Eyes Production velký důraz na vzdělávací a školicí iniciativy, jejichž cílem je zvýšit povědomí o udržitelných postupech v oboru. Poskytováním potřebných znalostí a nástrojů profesionálům v oboru, filmovým studiím a začínajícím filmařům se snaží v zábavním průmyslu pěstovat kulturu udržitelnosti a ochrany životního prostředí.

4.5 Finance

Finanční náklady spojené s pozicí greenfilming konzultanta se mohou značně lišit v závislosti na konkrétních požadavcích a rozsahu projektu. Adam Karásek zdůrazňuje, že cena konzultačních služeb není pevně stanovena a závisí na konkrétních potřebách klienta. V rámci projektů TV Nova je honorován paušálně. Ve sférách denního nasazení filmového štábu přibližuje, že se pohybujeme mezi středními až vyššími technickými pozicemi. Eva Dvořáková Pérez je honorována paušálním poplatkem ve výši 15 000 Kč týdně, přičemž ještě zohledňuje přítomnost green marshalla během natáčení, jehož sazba činí zhruba 4 000 Kč denně. Tato částka se samozřejmě může lišit v závislosti na délce a náročnosti projektu.

Finanční náklady na zavedení environmentálních udržitelných opatření v audiovizí jsou závislé na fázi implementace. Pokud se začnou nasazovat udržitelná opatření do projektů, které na to nejsou připravené, může to být finančně náročnější. Pokud se tato opatření však implementují správně a včas, mohou být náklady podobné, nebo dokonce nižší.

Energie je jedním z klíčových aspektů. Připojení k místní síti může být levnější než použití dieselových generátorů, ale vyžaduje plánování a případné úpravy. Stejně tak elektroauta mohou být cenově srovnatelná s vozidly na naftu, ale jejich efektivita se zvyšuje s rostoucí poptávkou a infrastrukturou nabíjecích stanic. Pokud se produkce rozhodne pro udržitelnější potravinové služby, může to sice zvýšit počáteční náklady, ale dlouhodobě může být finančně výhodnější.

Celkově lze říci, že nasazení environmentálních udržitelných opatření v současnosti může být nákladnější, ale s vhodným plánováním a investicemi může být prospěšné jak pro životní prostředí, tak i pro celkový rozpočet.

4.6 Vzdělání

Ideální cesta k budoucí profesi greenfilming konzultanta vyžaduje kombinaci praktických filmových zkušeností a formálního vzdělání v oblasti environmentální udržitelnosti ve filmovém průmyslu. Existují různé produkce, které mohou být otevřeny zeleným iniciativám. Důležité je si uvědomit, že být greenfilming konzultantem neznamena jen získat potřebnou certifikaci, ale především se neustále vzdělávat a celkově pracovat na seberozvoji. K dispozici je mnoho zdrojů informací a kurzů, jako jsou například AD GREEN, BAFTA albert, Green Shot či Green

⁹¹ Green Eyes, *Recent productions we supported* [online]. 2024. [cit. 2. 5. 2024]. Dostupné z: <https://greeneyesproduction.com/#productions>.

The Bid. Nejdostupnější je AD GREEN a BAFTA albert – nabízí zdarma hodinové online školení.

Adam Karásek se domnívá, že ideální by bylo, kdyby v ČR existoval jednotný program vzdělávání pro konzultanty v oblasti environmentální udržitelnosti v audiovizi, například intenzivní online workshopy, jako jsou ty, které se konají v Rakousku. Workshopy by vedli odborníci, kteří by poskytovali certifikaci, již by konzultanti mohli oficiálně využít při své práci. Tento stav by přinesl standardizaci a kvalitu v oblasti environmentální udržitelnosti v audiovizuálním průmyslu.

ZÁVĚR

Primární cíl mé bakalářské práce vytyčený v úvodu byl zformulovat pozici green konzultanta a jeho týmu v různých fázích výroby AV díla. Sekundárním cílem pak bylo zmapovat aktuální dění v ČR ohledně greenfilmingu v rámci výroby audiovizuálních děl. Pro dosažení těchto cílů jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu – rozhovory, neformální konverzaci. Tato metoda mi umožnila vytvořit komplexní přehled o udržitelném natáčení v ČR i o pozici greenfilming konzultanta a stanovené cíle tak splnit.

Jeví se mi, že i přes pomalou implementaci je greenfilming v centru pozornosti jak na vědecké, tak na praktické úrovni. Státní a evropské závazky vyžadují aktivní zapojení institucí, vysílatelů a produkčních společností ve snaze o udržitelnost v audiovizuálním průmyslu. Vznik zelených manuálů a standardů pro udržitelné natáčení je prvním krokem, ale je nezbytné, aby se tyto standardy v AV průmyslu staly běžnou praxí a normou. Pokud se to nestane prostřednictvím legislativy, je důležité, aby jednotlivci přijali zodpovědnost za své jednání. Z mých zjištění jasně vyplývá, že ústředními hybateli v oblasti udržitelné audiovize v ČR jsou APA, TV Nova a FAMU. Jako velmi pozitivní vnímám existenci pracovní skupiny českého audiovizuálního sektoru, která se v současné době schází a snaží se zaměřit na vytvoření společných směrnic a stanovení standardů pro udržitelnou produkci. Jejím cílem je posílit celkový závazek odvětví k udržitelnému rozvoji (viz poznámka pod čarou č. 39).

Je zřejmé, že greenfilming konzultanti by měli být nedílnou součástí filmových štábů, abychom mohli efektivněji aplikovat principy udržitelnosti na jednotlivé projekty. Důležité je jejich včasné zapojení do příprav projektů, ideálně již ve vývoji a prioritně v preprodukci. Koordinace výroby AV děl je tradičně zaměřena na ekonomické priority, ale stále je potřeba zdůrazňovat její dopad na životní prostředí a hledat způsoby, jak tuto oblast vylepšit. Jak zmiňuji ve třetí kapitole, existují již fungující systémy a příklady osvědčených postupů, které mohou být aplikovány v českém audiovizuálním průmyslu. Je důležité se jimi inspirovat a přizpůsobit je našim potřebám a možnostem. Například povinná implementace zelených opatření do producentůvých koncepcí při podání žádosti o finanční podporu je jedním ze smysluplných zahraničních trendů.

Celkově je třeba zdůraznit, že udržitelnost v AV průmyslu není pouze otázkou jednotlivců, ale vyžaduje celosvětové úsilí a spolupráci různých aktérů, od tvůrců a producentů po regulační orgány. Vzdělání štábu, ale i institucí se jeví jako ústřední pro dosažení změn na osobní i společenské rovině. Doufám, že moje práce může přispět k lepšímu porozumění problematice greenfilmingu a podnítit další diskusi a akce v této oblasti.

Seznam použitých zdrojů

A Screen New Deal: a route map to sustainable film production [online]. 2020. Dostupné z: <https://wearealbert.org/wp-content/uploads/2021/03/Screen-New-Deal-Report-1.pdf>

Asociace producentů v audiovizí, *Manuál zeleného natáčení* [online]. 2021. Dostupné z: <https://asociaceproducentu.cz/storage/app/media/documents/200200-mmzeleny-manual-2021-final-2-s-obr.pdf>

Asociace producentů v audiovizí, *Pozvánka na seminář – green filming* [online]. 2019. Dostupné z: <https://asociaceproducentu.cz/novinka/pozvanka-na-seminar-green-filming-12-12-2019>

Asociace producentů v audiovizí, *TZ: APA se rozrůstá na téměř 150 členů, pozici předsedy obhájil producent Vratislav Šlajer* [online]. 2024. Dostupné z: <https://asociaceproducentu.cz/storage/app/media/media/TZ%20APA%20se%20rozr%C5%Afst%C3%A1%20na%20t%C3%A9m%C4%9B%C5%99%20150%20%C4%8Dlen%C5%AF%20pozici%20p%C5%99edsedy%20obh%C3%A1jil%20producent%20Vratislav%20%C5%A0lajer%2022042024.pdf>

Brundtland Commission. *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future* [online]. 1987. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

Call for proposals, Grant Award Procedure for the Development, Implementation and Management of a Green Film Production E-learning Platform [online]. 2023. Dostupné z: <https://rm.coe.int/0900001680adb4cb>

Central European Media Enterprises (CME) [online]. Dostupné z: <https://www.ppf.eu/nase-spolecnosti/cme>

Co je to ESG? [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.chytrarecyklace.cz/aktuality/co-je-to-esg-zakladni-informace-o-tom-koho-se-tyka-a-co-prinese>

Corbett J. Charles, Turco P. Richard. *Sustainability in the Motion Picture Industry*. UCLA Institute of the Environment. [online] 2006. Dostupné z: <https://www.ioes.ucla.edu/wp-content/uploads/2016/10/mpisreport.pdf>

Czesany Dvořáková Tereza [korespondenční rozhovor s Terezou Czesany Dvořákovou]. 2024. [uskutečněn 17. 4. 2024] Dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.

Česká televize, *Doporučení pro udržitelné natáčení*. [cit. 2. 5. 2024]. Dostupné v soukromém archivu ČT.

Donnelly Jim. *Exploring Sustainable Trends in the Film Industry* [online]. 2023. Dostupné z: <https://massive.io/filmmaking/sustainable-trends-in-the-film-industry/>

Dvořáková Pérez Eva [korespondenční doplnění rozhovoru Evy Dvořákové Pérez]. 2024. [uskutečněno 10. 5. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.

Dvořáková Pérez Eva [osobní rozhovor s Evou Dvořákovou Pérez]. 2024. [uskutečněn 15. 4. 2024]. Přepsaný a editorsky upravený rozhovor dostupný v příloze této bakalářské práce. Originální nahrávka dostupná v soukromém archivu Julie Soffer.

Eurimages Environmental Sustainability Strategy (2022–2024) [online]. 2021. Dostupné z: <https://rm.coe.int/sustainability-strategy-document/1680a9648d>

European Commission, Kruger Thomas, Mohamedaly Alexander, Muller Veronika et al., *Greening the Creative Europe Programme* [online]. 2023. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/625636>

EVERGREEN PRISMA [online]. Dostupné z: <https://www.cine.tirol/evergreen-prisma-2/>

- Flanders Audiovisual Fund (VAF)* [online]. Dostupné z: <https://www.vaf.be/en>
- Green Eyes Production, *Recent productions we supported* [online]. 2024. Dostupné z: <https://greeneyesproduction.com/#productions>
- Green Filming* [online]. Dostupné z: <https://filminstitut.at/en/aid/green-filming>
- Green Filming in Austria* [online]. 2023. Dostupné z: <https://ritzfilm.at/green-producing>
- Greenfilming.cz, *Jak?* [online]. Dostupné z: <https://greenfilming.cz/jak>
- Greenfilming.cz* [online]. [cit. 29. 4. 2024]. Dostupné z: <https://greenfilming.cz/>
- Hendl Jan, *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, vyd. 1. Praha: Portál, 2005. [str. 51–52]. ISBN 80-7367-040-2.
- Charter Martin, Peattie Ken. *Green marketing* [online]. 2003. Dostupné z: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=5016cb43fd546e5821a22eaebb91dfa32eaa6ac9#page=765>
- Janzsó Lola [korespondenční rozhovor s Lolou Janzsó]. 2024. [uskutečněn 4. a 5. 4. 2024]. Rozhovor dostupný v příloze této bakalářské práce.
- Karásek Adam [korespondenční doplnění rozhovoru Adama Karáska]. 2024. [uskutečněno 2. 5. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.
- Karásek Adam [osobní rozhovor s Adamem Karáskem]. 2024. [uskutečněn 4. 4. 2024]. Přepsaný a editorsky upravený rozhovor dostupný v příloze této bakalářské práce. Originální nahrávka dostupná v soukromém archivu Julie Soffer.
- Kocí Irena [korespondenční rozhovor s Irenou Kocí]. 2024. [uskutečněn 17. 4. 2024]. Dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.
- Kohl Fritz, *Sustainability and green filmmaking in film and media schools* [online]. 2023. Dostupné z: <https://theacademic.com/sustainability-and-green-filmmaking/>
- Kohle H. Friedrich. *Green, Clean and Sustainable: Transforming Education in Film, TV, and Media Integrating the Triple Bottom Line into the Film, TV, and Media* [online]. 2022. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/25741136.2022.2124034>
- Kožuszniková Aneta, de Goeij Hana [osobní rozhovor s Anetou Kožusznikovou a Hanou de Goeij]. 2024. [uskutečněn dne 22. 3. 2024]. Dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.
- Lengálová Veronika [korespondenční rozhovor s Veronikou Lengálovou]. 2024. [uskutečněn 4. 4. 2024]. Dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.
- Lopera-Mármol Marta, Manel Jiménez-Morales. *Green Shooting: Media Sustainability, A New Trend* [online]. 2021. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/su13063001>
- Noll Alžběta, *Green filming v České republice*. (Diplomová práce) Praha: Akademie múzických umění, Fakulta filmová a televizní, Katedra produkce, 2020.
- Podcast Screenshot IF: Sp2 / *Nová audiovize* [online]. 2023. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=7UX0BU-pOG0&ab_channel=Mezin%C3%A1rodn%C3%ADfestivaldokument%C3%A1rn%C3%ADchfilm%C5%AFJi.hlava
- Pokorny Michael, Sedgwick John. *The Financial and Economic Risks of Film Production* [online]. 2012. (s. 181–196) Vydavatel: Wayne State University Press. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/291343470_The_Financial_and_Economic_Risks_of_Film_Production
- Rýgrová Michaela [osobní rozhovor s Michaelou Rýgrovou]. 2024. [uskutečněn 29. 4. 2024]. Poznátky dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.

- Screen Flanders, *Sustainable Filmmaking* [online].
Dostupné z: <https://screenflanders.be/en/economic-fund/sustainable-filmmaking/>
- SFKMG, *Krátkodobá koncepce* [online]. 2021. Dostupné z:
https://fondkinematografie.cz/assets/media/files/AK/Z%C3%A1pis/2021/Z%C3%A1pis%2027.-29.1.%202021/KK_TABULKA_2021_BLACK_FIN_online_UNOR.pdf
- Short guidelines for the Producer's note of intent* [online]. 2022.
Dostupné z: <https://rm.coe.int/0900001680adcc6c>
- Skoumalová Tatiana, *TV Nova se může pochlubit netradiční cenou. Má ji jako první ve střední Evropě* [online]. 2022. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/461416-tv-nova-se-muze-pochlubit-netradicni-cenou-ziskala-ji-jako-prvni-ve-stredni-evrope>
- Sup Michael [korespondenční rozhovor s Michaelem Supem]. 2024.
[uskutečněn 17. 4. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.
- Sustainability Strategy* [online]. 2021.
Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/eurimages/sustainability-strategy>
- Tabášková Anna [osobní rozhovor s Annou Tabáškovou]. 2024. [uskutečněn 22.4.2024].
Přepis dostupný v soukromém archivu Julie Soffer.
- Tomanová Jana [korespondenční rozhovor s Janou Tomanovou]. 2024.
[uskutečněn 16. 4. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.
- Trčková Veronika [korespondenční rozhovor s Veronikou Trčkovou]. 2024.
[uskutečněn 19. 4. 2024]. Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. čl. 7.*
- Vaughan Hunter, Kääpä Pietari. *Film and Television Production in the Era of Accelerated Climate Change—A Greener Screen?* Palgrave Macmillan, 2022. [str. 12]. ISBN 978-3-030-98119-8.
- Wagentorp Tim [osobní rozhovor s Timem Wagentorpem]. 2024. [uskutečněn 27. 3. 2024].
Dostupné v soukromém archivu Julie Soffer.
- What is Sustainable Filmmaking?* [online]. 2023.
Dostupné z: <https://www.screenireland.ie/filming/what-is-sustainable-filmmaking>
- Zelená dohoda pro Evropu* [online]. 2021.
Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/green-deal/>

Příloha 1 – rozhovor Adam Karásek

Rozhovor vedený autorkou bakalářské práce Julie Soffer s Adamem Karáskem dne 4.4.2024. Text editorsky upraven taktéž autorkou práce, originální znění k dispozici v soukromém archivu Julie Soffer. Rozhovor je respondentem revidován a autorizován.

JULIE SOFFER: Jak se tvoje pozice jmenuje a jaké jiné názvy má?

ADAM KARÁSEK: Nejčastěji používáme greenfilming konzultant nebo green set konzultant. Greenfilming konzultant je ale lepší, protože to není jenom o filmovém placu. Je to o celé výrobě. Případně další název je environmental filming konzultant. Na vizitce teď mám greenfilming konzultant.

JS: Sustainability coordinator se v audiovizí moc nepoužívá?

AK: To nevím. Nikdy jsem ty názvy nijak nerešeršoval. Teď jsme na jedné schůzce řešili, že slovo sustainability je rizikové v tom, že tě tahá i do jiných kategorií než jen environmentální. Tam se bavíš i o genderové rovnosti, platové a tak dále. Takže kdybych si mohl vybrat, tak nejlepší název je environmental sustainability film konzultant. Je to hrozné, ale nejpřesnější.

JS: Jak ses k této pozici dostal? Jak dlouho ji děláš a případně jak ses dostal k potřebnému vzdělání?

AK: Pozici dělám od konce roku 2021. Jsem vystudovaný scénárista, mám BcA. ze scenáristiky a režie z Univerzity Tomáše Bati. Poté jsem pracoval u filmu. Prvně jako runner, následně jako asistent režie a produkční. Mám tedy pozadí z realizace, z produkce. A potom jsem na chvíli z filmového prostředí odešel na rok a půl pracovat do nezisku. Důležité je i to, že jsem si chtěl naplnit i svoje scénáristické a tvůrčí ambice. Asi rok jsem vyvíjel animovaný vzdělávací seriál o environmentální udržitelnosti. Ležel jsem v rešerších a hledal konkrétní řešení. Mám tedy takové samo-vzdělání. Už když jsem byl na placech jako produkční, řešil jsem environmentální udržitelnost ze své pozice, protože k tomuto tématu tíhnu. Potom se naskytla příležitost pracovat pro Novu a já měl to štěstí, že rozumím filmu a u toho základně rozumím i ekologii.

JS: Jak se jmenuje vaše firma?

AK: Jmenujeme se Planet A Collective, to je náš veřejný název. Ale v rejstříku jsme jako Greenfilming s.r.o.

JS: Kdo jsou primárně vaši klienti?

AK: Náš hlavní klient je TV Nova. Spolupracujeme dlouhodobě, ale nárazově s Českou televizí. Také jsme spolupracovali s nezávislými produkcemi jako je například Xova film nebo Beginner's Mind.

JS: Jaké jsou pozice ve vašem týmu a jejich jednotlivé odpovědnosti v rámci projektů?

AK: Ta pozice je jen jedna. Vycizelovala se. Když jsme začínali, tak jsem jezdil na natáčení a trávil hodiny na place se štábem, ale to se ukázalo jako neudržitelný model. Pro mě, ale i obecně. Práce konzultanta není na place. Tam už se toho moc nedá změnit. Jde jen hledat chyby a zlepšovat opatření, ale moc se toho nezmůže. Nenabízíme někoho, kdo je na setu a pomáhá nosit vodičky štábu, ale jsme konzultanti, kteří by v ideálním případě měli být u preprodukce a pomáhat produkci s nastavováním jednotlivých opatření. To je to, co děláme teď.

JS: Jaké jsou jednotlivé úkony pozice green konzultanta v rámci vývoje, preprodukce, produkce ale i postprodukce?

AK: Popíšu teď utopický scénář. Měl bych tam být už od úplného začátku, už od námětu. Dostáváme se vlastně do obsahové stránky. Když to vezmu stručně, tak některé filmy a seriály nerespektují současnost. Je to fikce ve fikci. Zima, sněží, všude spousta sněhu, všichni v čepicích a kloužou se na kluzišti a v létě je hezky a pohodička. To neodpovídá realitě. Už v této fázi může konzultant společně se scenáristou či scenáristkou scénář rovnat a zasadit ho do dnešního kontextu. Může se starat o to, aby i obsah byl odpovědný. Ale to je téma na dlouhé debaty. Ve finále producent, který se o udržitelnost nezajímá, není správná osoba pro to, aby tato témata řešil. Z nezájmu nevzejde nikdy nic dobrého. Takto ke scénáři – vývoji. Pak preprodukce. Dle typu projektu je nutné si v této fázi říct, co pravděpodobně bude největší zdroj emisí. Stanovuješ si priority pro daný projekt. Co má největší efekt. Aby se nestalo, že veškeré úsilí půjde do udržitelného make-upu, ale utečou ti zásadnější věci, které mají násobně větší dopad. Poté být ideálně součástí produkčního týmu v rámci preprodukce.

JS: Můžeš být konkrétnější?

AK: Konkrétně například energie. Ty jsou prioritní. Primární je nepoužívat agregát, ale využívat energii z místní sítě. Buď se zapojuješ do existující zásuvky, nebo si necháš zapojit skrz distributora vlastní rozvaděč. To je to nejlepší, co můžeš udělat. První věc je, aby toto téma bylo stanovené v rámci preprodukce. Lokační by měl vědět, že producent chce mít udržitelný projekt, aby se k tomu přihlédlo již při výběru lokací. Kdyby se pak například rozhodovalo mezi dvěma srovnatelnými lokacemi, může při rozhodování pomoci i tento aspekt.

Pozice green konzultanta je v tomto případě důležitá, protože má své rešerše, odstup a není zatížený produkčním stresem. Pomůže s nastavením celého projektu. Je to i o výběru dodavatelů a komunikace s nimi. Například se jedná o kvalitní a udržitelný catering.

JS: Ta komunikace je na vás? Nebo to delegujete skrz produkční tým?

AK: To záleží na každé produkci. Jsou veliké rozdíly. Mám zkušenosti z televize, kde jsou produkce, které to sami chtějí dělat a je to jejich zájem. Pak máš produkce, které to dostaly

befelem. Ty, které to zajímá si to obvykle chtějí dělat sami a pouze to s námi konzultují. Produkční, kteří to nechtějí řešit naopak rádi zavolají, zajdou za tebou a nechají tě to jejich jménem vyřešit. Nebo je to tak, že jim připravíme podklady a oni s tím potom jdou za jednotlivými lidmi. Vždy je lepší, když to jde od produkce. Tím, že je greenfilming nový je vůči tomu někdy averze. Od produkce je to oficiální. My například můžeme udělat to, že povedeme diskusi mezi produkcí a poskytovatelem cateringu, ale je lepší, když to vyřeší produkce, protože se dřív nebo později narazí na téma peněz. V tu chvíli jdou stejně za produkcí.

JS: A abychom to uzavřeli. Vy už tedy nebýváte na setech?

AK: Na place už býváme velmi málo. Energie musí být vyřešená dopředu. Buď se jede z agregátu nebo z místní přípojky. To už svojí přítomností neovlivníš. Pokud jde o dopravu, tak buď máš elektrický auto a štáb jezdí MHD nebo ho nemáš. Také nic nezmůžeš. Jediné, co zmůžeš je, že se nenabíjí elektrický auto z agregátu. Pak máš materiály. To jsou rekvizity, stavba a catering. To už buď na place stojí nebo ne a s tím nic neuděláš. Dostáváme se k odpadům a k tomu, jestli jsou na natáčení správně označené koše. Můžeš dotřídňovat odpad, ale to je o efektivitě práce. Klidně budu stát celý den u koše a budu to dotřídňovat, ale ten čas se dá mnohem efektivněji využít během přípravy projektu. Nakonec i můj plat za stání u košů ti třeba pokryje jedno elektroauto. Proto je důležité nastavit si na začátku priority a podle nich se pak řídit. Hlavně i celková uhlíková stopa záleží na prioritách. Když si spočítáš uhlíkovou stopu tříděného odpadu, tak je nějaká, ale v celém tom balíku je malinkatá.

JS: Mohl bys shrnout priority? Chápu, že se to projekt od projektu mění, ale jestli jsou nějaké jednotné?

AK: Energie, transport, materiály a případně ubytování.

JS: Ještě abychom dokončili původní otázku. Co postprodukce? Řešíte, aby i postprodukce byla udržitelnější?

AK: Tím, že pracuji pro Novu, tak do postprodukce moc nevidím. Jsem u projektů na přípravu a výrobu. Jsem si vědom, že je to důležité téma, ale zatím jsem se nedostal k tomu, abych se v tom nějak vzdělával a tlačil v tom agendu. Jediné, co mě napadá je, že si vybíráš udržitelnější postprodukční zařízení. Je to o poptávání a výběru. Například víš, že studio Beep, což je zvuková postprodukce, zainvestovalo a má soláry. Takže výběrem postprodukčního zařízení také můžeš ovlivňovat uhlíkovou stopu. To je věc, kterou můžu ze své pozice udělat. Pokud ale jde o datové toky a transfery, tak tomu nerozumím.

JS: Zeptám se ještě prakticky, používáš při své práci nějaký specifický software?

AK: Tak při práci pro Novu používáme uhlíkovou kalkulačku albert, kterou si Nova zaplatila a může si v rámci ní nechat certifikovat své projekty. Jinak jsem si ale oblíbil Excel. Zároveň si

připravujeme podklady pro automatizaci. Je tam spousta kroků během výpočtů, které se dají dělat automaticky. Pravděpodobně to ale bude pořád v Excelovém rozhraní.

JS: Jak dlouho dopředu pracuješ na projektech? Samozřejmě předpokládám, že je to různé, ale je šance to shrnout?

AK: Šance to shrnout není. Teď už pracujeme čím dál více předem. Aktuálně jsme řešili projekt, co se má točit příští rok v létě. Zrovna byla schůze. Jsou projekty, kde mi řeknou, že se točí za měsíc, ale i projekty, kde se to začne řešit dřív. Za mě, čím dřív, tím líp.

JS: Doporučoval bys vlastně i tu primární úvahu v rámci námětu a psaní scénáře? Při výběru lokací – už od začátku?

AK: No jasně. Jsem si vědom, že děláme tvůrčí práci, jejíž výsledkem je audiovizuální dílo, které nějak vypadá a předává nějaké emoce. V procesu máme kreativní rozhodování a produkční rozhodování. Ideálně by měly jít ruku v ruce. Pokud začneme diktovat, že audiovizuální dílo má být udržitelné a kvůli tomu se nebude na nějaké lokaci točit, ovlivňuje to vizuálně výsledek filmu. Všichni by měli spolupracovat. Pokud se máme bavit o udržitelných námětech, tak to má smysl tam, kde o to mají zájem. A čím dřív, tím líp. Celkově pokud se s green konzultantem potkáš dříve, můžete se bavit o budoucích scénářích, námětech, výrobě atd.

JS: Kolik stojí konzultantství. Jste placeni za den? Nebo dostanete za projekt paušálně?

AK: To je opět těžké říct. Každý projekt potřebuje jiné nasazení. Není žádná přesná částka. Pokud někdo chce 11 hodin konzultací na začátku a poté se už nevidíme, nastavím si vyšší hodinovou sazbu. Tento případ ale ještě nenastal tím, že děláme paušálně pro Novu. Konzultanti obecně, tedy mimo filmové prostředí, se ale pohybují v hodinové sazbě 3-5 tisíc. Sám se ale učím, že ta cena má svoje opodstatnění. Strávíš hodiny řešením, a poté prodáváš znalosti. Pokud ale potřebuješ definovat nějakou cenu za denní nasazení Green filming konzultanta, tak se řiď středními až vyššími technickými pozicemi. Není to runnerská práce. Není to o hlídání odpadků. Je to vysoce kvalifikovaná práce náročná na psychiku.

JS: Řekl bys, že aplikovat zelená opatření je finančně nákladnější?

AK: Jak co. Když teď nasadíš udržitelná opatření na projekt, který na to není nastavený, tak je to dražší. Pokud je nasadíš tak, že se dělají správně a zavčas, vyjde tě to podobně nebo levněji. Půjdu postupně. Energie. Pokud se připojuješ k místní síti, tak šetříš a neplatíš za agregát. Produkční často říkají, že to dělají, ale vidím prostor pro zlepšení. Měl jsem teď konkrétní případ. Jako producentka máš dohodu s agregátníkem, který má velký výkonný agregát. Máš ho nasmlouvaný a bereš si ho z projektu na projekt. Třeba se dostaneš na místo, kde je místní připojení, ale není dostatečné. V tu chvíli by dávalo smysl se připojit k místní síti a vzít si menší agregát, kterým bys ušetřil. Ale tím, že máš domluvu s agregátníkem, co má

velký agregát, tak si jej vezmeš, ale potom platíš víc za agregát i za přípojku, a to ti vyjde draž. Elektroauta. Když máš elektroauto, které si řidič nenabíjí sám, tak to vychází podobně nebo draž jako diesel. Jakmile ale bude větší poptávka a řidič bude mít doma vlastní nabíječku, tak cena půjde dolů. Pak máš jídlo. To jde udělat kvalitněji za podobné peníze. Potřebuješ ale incentivu pro cateringy, aby to začali dělat líp. Zatím to funguje tak, že aby dělali něco navíc, musíš je za to odměnit. Pokud chceš, aby se to celé posunulo, tak potřebuješ počáteční investici. Potom materiál. Stavba. Tam vidím prostor pro zlepšení, aby to finančně vyšlo nastejno. Za pár let, ti nakonec stavba vyjde levněji. Když to shrnu, tak ano, teď to je dražší. Ale nemusí být.

JS: Co máš pocit, že tu chybí? Vzdělání producentů a produkcí? Chybí workshopy a víc lidí, kteří by se udržitelnému natáčení věnovali? Co si myslíš, že chybí a mělo by být?

AK: Samozřejmě potřebujeme více producentů, kterým na tom záleží. Na tom se dá pracovat přes Státní fond kinematografie. Například podmínkou, že od fondu za udržitelné natáčení bude finanční bonus. Takže odpověď je zapracovat na fondu. A následně tu chybí infrastruktura. Ve smyslu technické infrastruktury. Nemáme tu hybridní agregáty. Nemáme tu mapu místních přípojek. Nemáme tu komunikaci v rámci magistrátů, aby byla posilována síť v místech, kde se víc točí. Chybí tu jednotka, aby to všichni dělali a měřili stejně. Teď se řeší udržitelná platforma natáčení v ČR, tohle jsou první opatrné kroky k tomu, aby se tyto věci děly. Chybí tu víc konzultantů. Těch lidí je málo a firem pár, vím o dvou kromě nás. A chybí tu tok know-how.

JS: Kdyby se někdo rozhodl, že se chce věnovat green konzultantství, co bys doporučil? Jak by měl postupovat? Kde by se měl vzdělat? Existuje třeba nějaké institucionální vzdělání?

AK: Tak co já vím, běží iniciativa k tomu mít workshopy a kurzy pro certifikaci konzultantů. Víím, že FAMU vyvíjí kroky tímto směrem, to je skvělé. Pokud chcete začít hned, tak v tuhle chvíli je nejlepší varianta, aby mi zavolali. Mě nebo Evě Dvořákové Pérez a jestli někde není prostor se zapojit. My například budeme brzy nabírat dalšího člověka. Ještě před založením vlastní firmy jsem jsem zvažoval, že půjdu za lokální firmou, která zajišťuje i base, a nabídnu jim, že pro ně vytvořím nový department. I takto to jde. Můžeš to prostě jít řešit. Pokud o to máte zájem, tak dveře se otevírají, jde to.

JS: A vzdělávat se tedy sám nebo od někoho, kdo to dělá?

AK: Ideálně, aby zde vznikl jednotný systém vzdělávání pro konzultanty. Nějaký workshop. Například jako v Rakousku, kde existuje intenzivní online workshop propojený s jejich státním fondem. To je pro mě ideální stav. My měli obrovské štěstí s naším partnerstvím s TV Nova, kdy jsme se toho hodně naučili. On ten návod, jak udělat udržitelné natáčení je jednoduchý. Je to pár kroků, které když splníš, tak máš hotovo. Není to raketová věda. Raketová věda je samotná realizace. Identifikovat a překonat všechny překážky, nenechat se odradit,

komunikovat ve správnou chvíli se správnými lidmi. My se to ve firmě pořád učíme, a ještě dlouho učit budeme. Nejde to dělat z fleku. Musíš rozumět filmovému prostředí, být diplomat, rozumět ekologii. Musíš se neustále vzdělávat, přes kurzy, v zahraničí skrz existující know-how.

Příloha 2 – rozhovor Eva Dvořáková Pérez

Rozhovor vedený autorkou bakalářské práce Julie Soffer s Evou Dvořákovou Pérez dne 15.4.2024. Text editorsky upraven taktéž autorkou práce, originální znění k dispozici v soukromém archivu Julie Soffer. Rozhovor je respondentkou revidován a autorizován.

EVA DVOŘÁKOVÁ PÉREZ: Hned ze začátku bych ráda řekla, že tu není dostatečná poptávka po green konzultantech. I když se budou školit, tak tu pro ně není dost práce. Moji primární prací je být producent, v tom pokračuji. Pozici green konzultanta jsem začala dělat, protože ji nikdo jiný dělat nechtěl. Přišlo mi, že je to něco smysluplného, o čem vím trochu více než moji kolegové a v čem je mohu podpořit. Vlastně jsem ale doufala, že to jen nakopnu, rozroste se to a vrátím se naplno k producentství. Už jsem v tom zůstala třetí rok a pořád to skoro nikdo jiný nedělá, protože poptávka je malá a zároveň je pozice tak nespecifická, že pokaždé musím vysvětlovat, co budu dělat a domlouvat se na podmínkách. Je to takové plující... ale myslím, že to není jen u nás, že tak to je všeobecně a vlastně nikdo neví, kde začíná hranice konzultanta, koordinátora a green marshalla a kolik by těch pozic mělo být, takže to stačí scuknout do jednoho člověka. To ale není možné. Zkrátka je to takové pionýrské. Je to pionýrský boj.

JULIE SOFFER: Jak jste se k práci green konzultanta dostala?

EDP: Dělal jsem producenta na servisních zakázkách. V roce 2018 jsem dostala manuál britské organizace Greenscreen, kteří po nás chtěli green marshalla na natáčení. To bylo poprvé, co jsem o tom slyšela. Vypadalo to tak, že náš runner, kterého jsme dedikovali, protože jsme vůbec netušili, co to má být, si prošel rychlým Zoom školením od Greenscreen organizace a následně jsme udělali první kroky – označili správně koše a náš runner se na to na place snažil dohlížet. Vlastně šlo jen o třídění odpadu svým způsobem a následnou likvidaci. Ale moc se mi líbilo, že to takto mají nastavené, a tak jsem si z toho něco vzala. Opatření jsem se snažila aplikovat na všech mých natáčeních a když jsme se s mými kolegyněmi producentkami, které jsou na stejných pozicích na servisních zakázkách, bavily, tak jsme společně vytvořily manuál pro baseáky⁹². A začaly jsme po nich vyžadovat, aby na každém natáčení byly označené koše a kam mají odpad vozit. Prostě jsme si svépomocí udělaly manuál k třídění odpadu. Tehdy jsem ještě neměla nic společného s APA, ale APA už tehdy organizovala první workshop k zelenému natáčení. To byl rok 2018/2019, kdy se doslechli, že tohle děláme a pozvali mě, abych jim řekla, jak to děláme na reklamách a co jsme zjistili, ale tím to u mě vlastně zhaslo. Dále jsme pokračovaly v tom, že jsme měly manuál, který jsme posílaly baseákům a až dva roky na to mě APA najala na částečný úvazek na úplně jinou pozici, na manažera reklamní sekce. V tu stejnou chvíli začala Asociace producentů rozvíjet

⁹² [:bejzáky:], na natáčení mají na starosti base = zázemí

platformu Greenfilming.cz, takže já jsem se k tomu dostala přes jinou pozici. Brainstormovali jsme a já jsem se do toho začala více zapojovat na bázi platformy a díky tomu jsem prošla několika zahraničními školeními, protože mě to zkrátka zajímalo. A narazila jsem na BAFTA albert a na Greenscreen a Green The Bid seznámila jsem se i se slečnami z Green Eyes Production z Maďarska. A vybudovali jsme platformu Greenfilming.cz a následně vytvořili manuál zeleného natáčení. Autorem je spíše Marta Kuchyňková. Každopádně tím, že jsme jej publikovali, se na mě začalo obracet víc a víc lidí a ptát se na detaily, až mě jedna moje známá, americká producentka, říkala – nechceš se stát konzultantem? V té době jsem byla propojená s organizací Green The Bid, což je americká organizace, která udává pravidla zeleného natáčení v reklamním odvětví, soustředí se na reklamní produkce, agentury a klienty. Ti v tu chvíli také teprve začínali, takže jsme vymýšleli společně, jaká jsou pravidla u nich, jaká u nás. Sdíleli jsme zkušenosti. A v tu chvíli mě zmíněná kamarádka popostrčila, zda nechci dělat konzultanta, když toho vím nejvíc v Čechách a když sem jezdí se servisními zakázkami, tak by mi za to rádi zaplatili, protože nikoho takového tu nemají k dispozici. Přišlo mi to jako dobrý nápad. Založila jsem značku BGreen a říkala si, že budu poskytovat konzultantství a myslela si, že půjde hlavně o reklamní odvětví, kde se to ale od té doby nikam zásadně neposunulo. Vždy se to zasekne na tom, že poptají rozpočet. Já jim ho vytvořím, zahrnu moje fee, které zahrnuje plán a poskytnutí konzultantství, ne že budu fyzicky na natáčení. Na natáčení budou mít green marshalla. Z 90 % většinou klient náklady neschválí. Takže tam se to fakt neposunulo. Ale mezitím se zde rozjelo více zakázkové výroby filmů, televizních seriálů a cizích pořadů, které už mají dané ze studia zelené natáčení jako povinnou součást. Začala jsem tedy dělat konzultanta na těchto zakázkách, ke kterým jsem původně vůbec nesměřovala. Ale zase na nich jsem se začala učit nové věci. Díky tomu jsem se seznámila s německými standardy (Ecological Standards for German Cinema, TV and Online/VOD Productions) a s pravidly, které má Disney a Netflix a podobně jako holky z Green Eyes Production to za běhu zjišťují a díky tomu, že mě produkce platí v týdenním paušálu, tak mám prostor poptávat další dodavatele. Je to práce na mini úvazek a říkám, že je to 1 až 1,5 dne v týdnu. Jeden týden je míň náročný, protože jede jak přes kopírák, jako ten minulý. Jiný víc, protože se štáb stěhuje po lokacích. Já pracuji na bázi týdenního flat fee, není tam žádná hodinová ani denní sazba a takhle mi to funguje. Moje nejméně oblíbená součást, která mě úplně rozčiluje, je počítání uhlíkové stopy na natáčeních, která generuje hrozně moc byrokratické práce navíc a zatěžuje všechny departementy. Místo toho, abych se mohla věnovat v rámci 1,5 dne hledání dodavatelů a nových cest, tak většinu času trávím tím, že doháním dodavatele, aby mi dodali čísla toho, kolik litrů barvy použili na natření dřeva, kvůli počítání uhlíkové stopy, jehož vypovídající hodnotě upřímně moc nevěřím. Záleží na tom, jak hodně jdou lidé do hloubky, ale je to tak zobecněné, že ta čísla podle mě vůbec nemohou mít vypovídající hodnotu v rámci srovnávání. Zkrátka pokud počítáme kilometry z celého natáčení a pak zjistíme, že sekuriťáci nám je nedodali a že nám uletělo 4000 km, protože byly schované

v nějakých fakturách. To se děje na každém projektu. A zjistíme to až po odevzdání. Nevěřím, že se to neděje ostatním konzultantům na jiných projektech. Uhlíková stopa natáčení nejde reálně spočítat, protože proces je tak živý, je zde spojených tolik mikro dodavatelů, které byste do procesu museli zapojit a každý z nich by musel mít svého konzultanta, který je zodpovědný za to, že opravdu spočítal vše. Myslím, že konzultantství, které já poskytuji a všechny ty ostatní věci s tím spojené, jako je posílání zelených tipů a to, že si povídám s lidmi o principu zeleného natáčení, je daleko důležitější. Můj záměr od začátku bylo změnit chování lidí, změnit jejich mindset. Co mi na tom přišlo atraktivní, když jsem procházela školeními, je to, že proces není jen o třídění na place, ale že učíte lidi, jak neplýtvat věcmi. Zamýšlíte se, jaké materiály používat, a co s nimi dělat potom. Mělo by to být o tom, jak změnit lidi v uvažování, že to, že na natáčení je vždy dost peněz, protože se vždycky spěchá, neznamena, že se ty peníze musí rozhazovat způsobem, jakým jsou zvyklí. A šťve mě celkově, kam se to posunulo, mám pocit, že je s tím spojená byrokracie a že není možné to změnit, protože se musí vykazovat čísla. Teď je to tak, že byrokratická zátěž tohoto departementu, je tak strašně obrovská, že ten mindset šel bohužel do pozadí.

JS: Kdo jsou vaši primární klienti v tuto chvíli?

EDP: Jsou to české produkce, které zde dělají servisní zakázky. To znamená, že koncový klient jsou velká zahraniční studia, ale je to zprostředkované přes produkci, kterou si najmou v zahraničí a která si najme českou produkci. Ale koncový klient je buď Disney, Netflix, Amazon nebo RTL nebo prostě tito velcí vysílatelé a výrobci.

JS: Vnímáte, že v tuto chvíli je vyšší poptávka ze strany českých producentů? Nebo zatím moc ne?

EDP: Ne. Čeští producenti mě oslovili jen párkrát. Na podzim a teď na jaře byla velká vlna spojená s novou výzvou Eurimages, ta si dala do podmínek, že požaduje zelený plán a konzultanta. Tam se roztrhl pytel a volalo mi strašně moc producentů, jestli bych jim mohla udělat plán a jestli by mě nemohli do výzvy napsat jako jejich konzultanta. To byl jejich jediný motivační zlomový bod, že jim to někdo přikázal. Ve výsledku jsem těch plánů udělala málo, takže si asi poradili svépomocí, ale že by si sami od sebe čeští producenti chtěli najmout konzultanta, to se neděje. Přišlo mi, že někteří se o to zajímali souběžně, když vznikla platforma Greenfilming.cz. Víím o některých producentech, kteří to dělají na svých českých natáčeních, protože prostě jsou takoví lidsky, ale ti jsou ve stádiu, že se sami stali pionýry a tím pádem nepotřebují konzultanta. Konzultanta potřebuje producent, co tomu nechce věnovat čas, který to na natáčení chce, ale jde to mimo jeho osobní zájem. Nechci je úplně shazovat, asi každý chce dnes zachránit planetu, ale není tím nijak osobně dotčený, takže to chce předat někomu, kdo se o to postará.

JS: Máte nějaký tým? Případně, jak fungujete?

EDP: Jsem to hlavně já, ale mám dva green marshally, kteří se mnou pracovali na dvou dlouhých projektech. Teď mám jednoho z nich na jednom dlouhém projektu. A ten druhý lepší toho prvního, když potřebuje nějaké volno nebo když nám do toho spadne ještě nějaký kratší projekt. Zároveň slečna, která mi dělá green marshallku si začíná sama dělat školení a časem bude konzultantství dělat sama. Třeba teď už mi připravuje green mema a newslettery, já udělám strukturu a ona ji naplňuje, abych to fyzicky nemusela dělat já sama. Ale jinak jsem to já a tito dva lidé, kteří zatím nejsou schopni tu práci dělat samostatně.

JS: Takže vy jste green koordinátorka nebo konzultantka a máte pod sebou green marshally, kteří chodí na placy, jestli tomu správně rozumím?

EDP: Přesně tak.

JS: Jsou ještě nějaké další termíny, kterými se pozice označuje? Já jsem viděla green koordinátor, green konzultant, ještě něco vás napadá?

EDP: Ideální struktura, na které jsme se shodli s jinými konzultanty je taková, že je jeden konzultant, to je ten hlavní člověk, který udává mindset a pomáhá s nastavením pravidel na začátku. Konzultant má pod sebou koordinátora, který sleduje natáčecí plán a koordinuje jednotlivé dodavatele a odevzdávání dat. Koordinátor má pod sebou green marshalla a to je člověk, který je na place a pomáhá s dodržováním pravidel na místě. Teď pracuji tak, že já dělám konzultanta a zároveň koordinátora a green marshallka dělá trochu koordinátora a trochu green marshalla. Ale chybí nám ta prostřední pozice, která by za mě byla úplně ideální, protože tomu nechci věnovat tolik byrokratické práce, ale nejsou na to prostředky.

JS: Kdybychom se bavily o workflow audiovizuální tvorby, jak byste ji rozdělila na jednotlivé úkony developmentu, preprodukce, produkce, ale i postprodukce?

EDP: Když jsem na servisních zakázkách, tak scénář je hotový. Do toho vůbec nejsem schopná zasahovat, což je škoda, ale na tom pracují studia samostatně. Když jste se bavila s Adamem Karáskem, tak tím, že pracuje pro místní televize, tak je to trošku jiné, on do toho trochu zasahovat může. TV Nova třeba s climate contentem pracuje hodně. Ale na zahraničních zakázkách k tomu přijdeme pozdě, takže já pracuji během celé preprodukce. Jsem najatá několik měsíců dopředu, abychom si řekli, co je možné a potřeba rozhodnout včas, protože je jasné, že měsíc před natáčením, které trvá 100 dní, se už nic neudělá. Například na projektu, co se začal točit v březnu, tak já jsem o něm věděla od loňského dubna a od podzimu jsme na něm začali pracovat. Poprvé jsem přišla za produkcí do kanceláře v listopadu, poté zase za měsíc jednou, ale všechny první meetingy s departementy proběhly půl roku před natáčením. Co se týče postprodukce, tak tam se řeší hlavně, aby používali zelenou energii, a to je vše. Neslyšela jsem, že by byly další guidelines, jak úsporně pracovat s daty. Možná něco takového existuje, ale nevím o tom.

JS: Mohla byste popsat vaši workflow? Dostanete scénář? Čím začínáte?

EDP: Servisní zakázky jsou specifické v tom, že ve chvíli, kdy ke mně přijdou, tak už je rozhodnuté, podle jakých zelených pravidel pracují. Většinou už studio má daná svá pravidla. Když je to německá zakázka, tak se drží German Minimum Standards, když je to jiná, tak mají zase vlastní. Buď používají americkou kalkulačku, ta se jmenuje PEAR a ti mají zase svoje guidelines s názvem Green Production Guide. Takže oni si mě najmou ve chvíli, když už mi řeknou, máme tento Guide a musíme to natáčení udělat podle něj. Já si nastuduji ty guidelines, pak mám call s producenty a většinou tam je i někdo za studio, kdo má udržitelnost na starost. Takže s nimi já řeším moje otázky. Jak daleko jdeme u každého pravidla? Co to znamená, když to v Čechách není dostupné? Můžeme sem přivést věci ze zahraničí? Počítáte s uhlíkovou stopou tohoto? A vlastně projíždíme si ty guidelines podle toho, co máme jak dělat. Nerozhoduji o tom, co máme dělat, ale ptám se jich, jak daleko chtějí jít a kolik do toho chtějí dát peněz. A pak s místním producentem řešíme, kolik to bude stát peněz, podle toho, co si oni řekli. Uděláme kalkulaci, ta projde schvalováním a ve chvíli, co se schválí budget, tak začnu poptávat jednotlivé head of departments a dodavatele a hledat cesty, které jsme nacenili a pohybují se v daných mantinelech. Je to taková producentská práce, ale na zeleném poli. Pořád se musím držet v budgetu a komunikovat to s místním producentem. To probíhá do měsíce před natáčením a měsíc před natáčením posílám guidelines a mema jednotlivým departmentům, jak se mají chovat na place. Dejme tomu, že týden před natáčením se pošle detailní memo už 250 lidem, co jsou ve štábu, nastupuje green marshalka, která se spojí s baseákama, vyrobí si cedule a kit a v tu chvíli jsme v natáčení a já už jen sbírám data a kontroluji. Teď co spolu mluvíme, tak mi přišlo, že na natáčení nemají dost gastro odpadních nádob a odkud se to má objednat... prostě řeším takové koordinační věci. Do toho mám tabulky, které posílám departmentům, aby mi poskytly data nutná pro vypočítání uhlíkové stopy a kontroluji, že mi je každých 7 až 14 dní poslali. Někteří smskama, jiní na WhatsAppu, protože někteří baseáci nejsou schopni pracovat s online tabulkou, takže to musím přepisovat. To je ta byrokratická práce, která mě jako producenta s 20letou praxí neskutečně vytáčí. Potřebovala bych mít koordinátora navíc, ale nemám ho. Takže to dělám já a vlastně tak to probíhá celé natáčení. Narazíme například na to, že v tomto kraji se nedá zpracovávat bioodpad, takže to musíme vyřešit. Stále se něco děje. A na konci natáčení mám měsíc až dva, než doženu poslední data z poslední fáze a z likvidace a pak odevzdám finální report z natáčení i o uhlíkové stopě.

JS: Co se týče komunikace s produkčním týmem, například připojení k místní síti, je to něco, co řešíte vy nebo to produkce řeší s lokačním?

EDP: Jak kdy. Připojení do sítě, odpadky, kam je odvážen atd. Na prvním projektu, který jsem dělala, jsem to dělala všechno já. Bylo to proto, že jsem produkci ani nemohla říct, jak se to dělá. Věděla jsem to teoreticky, ale nedělala jsem to prakticky. Na dalších projektech už se

snažím vždy, aby to dělala produkce nebo její dodavatelé. Ale já jim poradím, jak si to mají poptat, aby to zvládli sami. Teď děláme velký Disney projekt a tam jsem jim řekla, že musí gastroodpad sbírat sami a baseáci odvážet do popelnice, kterou si pronajmou od Pražských služeb a už to šlo z lokačního budgetu. Ale někdy na to mají separátní budget a dělá to někdo z produkce a nechtějí, aby to dělal dodavatel, protože dodavatelé si na tom přirazí marži a dají si rezervu.

JS: Ale komunikace se štábem probíhá přes vás? Vy rozesíláte členům štábu zmiňovaná mema?

EDP: Ne. Na těchto velkých projektech to probíhá hromadným rozesílacím programem. Já jsem pod tím podepsaná, ale rozesílá to produkční koordinátor, který zakliká na jaké všechny adresy to má jít. Rozešle to, ale je to podepsané mnou.

JS: Kde byste řekla, že nejvíc tečeme uhlíkovou stopou? Je to doprava? Energie? Dá se to takto říct nebo je to projekt od projektu?

EDP: Je to projekt od projektu v tom, že například na německých projektech se málo lítá. Zvykli si sem jezdit vlakem a autem, takže rozdíl amerického projektu je jen na letenkách velký. A také je to o art departmentu. Zda je natáčení na lokacích, kde jsou minimální dostavby nebo zda je ve studiu, kde jsou celé dekorace a kde to potom uletí a nedá se s tím nic dělat. Co mě překvapilo, je to, že na velkém historickém projektu Hagen, jsme měli velkou spotřebu energií ne na svícení v ateliéru, ale jenom za topení v kostymárnách. To bylo největší číslo z celého projektu, topení v kostymárnách na Barrandově, jen za elektřinu. Ani ne kanceláře, cokoliv, co by vyčnívalo. Ale tam se šily kostýmy skoro rok dopředu a bylo velké množství komparzistů, co se oblékali. Byly to velké prostory. A na dalším projektu je tam 0 za topení v kostymárnách. Je to tak specifické, že se to vlastně nedá říct.

JS: Jaký používáte software? Mají studia vlastní?

EDP: Je to pokaždé jiné.

JS: A pomohlo by je sjednotit?

EDP: Myslím si, že ano. Že to k tomu spěje. Už v žádosti v Eurimages vám umožňují, abyste počítali v jedné z deseti možných kalkulaček. Myslím, že není cesty zpět. A tím, že jejich daná kalkulačka začala být propojená s národními pobídkami v Rakousku nebo Německu, tak už se to nedá vrátit.

JS: Jak dlouho dopředu nastupujete? Je nějaká ideální doba?

EDP: Ideální doba je dozvědět se o projektu tak půl roku dopředu. Já jsem říkala 8 týdnů příprav, ale s tím, že první týdny jsou co měsíc. Já jsem měla třeba 5 intenzivních týdnů příprav

během dvou měsíců, ale ještě 3 měsíce dopředu. A 5 měsíců dopředu před natáčením už jsme měli první schůzky.

JS: Co byste doporučila českým producentům, v jaké fázi projektu by měli o tomhle přemýšlet? Od scénáře?

EDP: Záleží, jaké je to téma. Já si nemyslím, že by se měl scénář podrobit udržitelnosti ad absurdum, takže pokud je to ze současnosti, tak určitě, ale pokud jde o historické a dobové filmy, tak si myslím, že kreativita je pořád důležitější a nesvazovat ji zelenými pravidly. Ale jinak ano, ve fázi scénáře je dobré mluvit o tom, zda je nutné mít lokace, kam se musí letět nebo se to ve scénáři dá přepsat. Protože si to často scénáristé ani neuvědomují.

JS: Dá se nějak shrnout, jak jste placeni? Za den anebo za projekt? Nepotřebuji konkrétní částku, ale jak to rozpočtujete?

EDP: No já vím, že ty částky jsou jiné a každý to mají jinak. Není to nic tajného, účtuji si flat fee 15 000 za týden. Mám třeba 8 týdnů příprav, 25 týdnů natáčení a pak 2-4 týdny likvidace dle velikosti projektu. Plus je na natáčení green marshall, který bere kolem 4000/den, podle toho, jestli má přesčasy atd. Ale k tomu si ještě většinou platí nějakého zahraničního konzultanta a k tomu přidané všechny udržitelné kroky... Teď jsme počítali, kolik bude stát kompostovatelné nádoby na projektu, který má 100 natáčecích dní a vyšlo nám to na 980 000 Kč. Jen kompostovatelné nádoby. Byla jsem přesvědčená, že když to uvidí studio na papíře, tak to nezaplatí, ale nakonec to zaplatili. Jsou to šílené částky. Můj honorář je nic ve srovnání s tím, kolik stojí udržitelné kroky.

JS: Takže řekla byste, že udržitelné kroky jsou nákladnější?

EDP: Ono se to blbě globalizuje. Každý ten krok stojí jinak. Nádoby a gastro odpad stojí hodně. Ale třeba to, že se zavedou fontány na vody namísto plastových lahví je krok, který ve výsledku nic nestojí.

JS: Takže se dá ušetřit někde v rámci dopravy a někde jinde je to nákladnější.

EDP: Přesně tak.

JS: Co tu chybí? Co by mělo být a není?

EDP: Já si myslím, že obecně ve společnosti chybí povědomí o tom, že největší problém je plýtvání. A natáčení je specifické v tom, že vše potřebujeme jednou. Zároveň vidím, že u starších generací se to nezmění, věřím, že u mladších se to změní a že to už dnes funguje. A myslím si, že by pomohlo vytvořit infrastrukturu na sdílení věcí. U nás to dělá například centrum Art Reuse. Funguje to na pionýrské bázi, Jan Vincenec je nadšenec a díky grantu z Prahy 3 má kde být. Není to vůbec koncepční, ale když se na to zeptají z ministerstva, fondu nebo z vlády, tak pro ně je to tak moc v pozadí za mnohem většími problémy a úskalím, že mám pocit,

že se to nikam nepohne ani v nejbližší době, a to mě nejvíc pálí. Pomohla by nám síť reuse organizací, které by i vymýšlely, co s materiály dělat dále. Kdyby byl fond, který by měl i personální zajištění lidí, co by mohli přetvořit materiál například na dětská hřiště ve školkách. Já jim poradím, co dělat s materiálem po natáčení, poradím jim odvést ho do Art Reuse nebo charity. Ale najmout někoho, kdo by vymýšlel, co s tím dělat dál, to je práce na další úvazek. Kdyby se vytvořila nová struktura, to by pomohlo.

JS: Takže prioritně vnímáte jako problém plýtvání, to že máme materiály a věci na jedno použití a že se nikdo nezamýšlí nad likvidací a přínosem věci, kterou by po natáčení mohla nést.

EDP: Přesně tak. Ono i když se podíváte na data z kalkulaček, tak třídění kelímků na place je v té stopě nic. To nic nedělá. Jestli něco materiálově dělá, tak je to art department a věci, co se vyhazují.

JS: Jakými workshopy jste si prošla?

EDP: Prošla jsem AD GREEN školením i uhlíkovou kalkulačkou, BAFTA albert Sustainable Production i Editorialem, což se více soustředí na climate content. Green Producers Guide jsem si prošla sama. Green The Bid jsem si nejdříve prošla a pak fungovala zároveň i jako školitel, Ecoprod školením ke kalkulačce Carbon Clap a individuálním školením Green Producers Club a jejich kalkulačky Green Producers Tool.

JS: A ve chvíli, kdy by měl někdo zájem tuto pozici dělat nebo se vzdělávat, co byste doporučila?

EDP: Ta školení jsou obdobná, je jedno čím začnete. Nejdostupnější je AD GREEN a BAFTA albert. Nabízí zdarma online training, každý týden nebo čtrnáct dní na hodinu a tam to info je skvěle shrnuté. Všem, kdo umí anglicky, vždy doporučuji se připojit na ně. Pokud nemluví anglicky, tak Greenfilming.cz, kde je odkazují na přednášku, co jsem dělala před třemi lety, jako základní intro. A to je pro někoho, kdo neví nic, dobrý začátek. A také je skvělý manuál zeleného natáčení, který je dostupný na stránkách Greenfilming.cz.

Příloha 3 – rozhovor Green Eyes Production

Korespondenční rozhovor vedený autorkou práce s manažerkou kanceláře Green Eyes Production Lolou Janzsó dne 4. a 5.4.2024. Jedná se o originální znění otázek i odpovědí.

JULIE SOFFER: Could you describe what your company does?

LOLA JANZSÓ: Green Eyes was established in 2021 officially, however a year before we started working under the name Aegis of Green Eyes. At Green Eyes Production we provide sustainability consultancy, from script to screen, within film, TV and commercial productions. We assess projects and assist them in developing a tailored, effective plan to become more carbon-neutral. By providing script reports, which includes analysing scripts from a sustainable point of view, as well as, implementing sustainable practices focusing on elements such as energy efficiency, decreasing fossil fuels, using ethically sourced materials and decreasing waste through correct disposal and donation. In addition to implementing sustainable workflows, we prioritise education and training to raise awareness on the importance of sustainability in the film industry. We firmly believe in equipping industry professionals, studios, and aspiring filmmakers with the knowledge and tools to effectively communicate and promote sustainable practices.

JS: What's the demand? What is it that you do most?

LJ: Primarily when established, Green Eyes focused on servicing productions from a sustainability POV. As we grew, we expanded on our remit (which was the goal from the start). We have a holistic view on the film industry at large. Our goal is to implement meaningful change across the industry and involve all industry stakeholders bespoke to their needs. We aim to communicate the importance of sustainability on and off screen, educate cast, crew, filmmakers widely.

JS: Who are your clients?

LJ: We work with a wide array of industry stakeholders from film studios, streamers, production companies, sound stage studios, film funds, agencies, guilds, associations, educational partners, sales, distribution, financing companies, festivals, agencies and more.

JS: Where did you get your education in this field? (As in position of green consultant, sustainable supervisor)

LJ: Zsófia's background is entirely in film and TV, she graduated from the NFTS MA course in 2019, and Queen Mary for her BA before. She gained on the ground experience at BAFTA albert and BAFTA Rocliffe, EOne, Picturehouse Entertainment, Curzon Artificial Eye, New Sparta, and Sundance London just to name a few recent ones... Combining her passion for film with sustainability is what led to Green Eyes, together with Julia. Julia is a biologist,

however her career extends beyond traditional paths. She pursued training in green consulting and sustainable project management. As a Biologist, Science Communicator, and Filmmaker, she blends disciplines to tackle environmental challenges.

JS: How is your team divided? What are the roles and responsibilities?

LJ: The layout of Green Eye's consists of our two co-founders, Zsófia and Julia. Office manager, marketing manager and two project managers. In addition, as a production starts, the sustainability teams are hired as well: sustainability coordinators, PAs, trainees. Zsófia, Julia and our project managers with assistance from our office manager are responsible for any sustainability consultancy and training for high level executives. Our marketing manager is responsible for Green Eyes' social media, partnership and communication between stakeholders. Additionally we divide other job responsibilities between all employees.

JS: Could you briefly describe your work during development / pre production, production and postproduction?

LJ: In the pre-production stage we offer script reports, analysing the script's sustainable and environmental elements and providing suggestions to enhance climate storytelling. Additionally within this phase we are in communication with the head of departments, training crew, deploying sustainability coordinators and production assistants and hiring green vendors for the production. Within pre-production we establish the best practices for the project and start implementing these workflows. In the production stage we oversee the implementation of green initiatives, namely ensuring energy efficiency, waste reduction, on set recycling, posting signages, collecting data, and donating food leftover and unused materials. During production practical sustainability is executed and overseen to ensure every step is being taken to decrease a production's overall carbon footprint. In the post-production stage we prioritise carbon-calculations, using PEAR/PEACH, albert or AdGreen. This process gives us a clear overview of the sustainable efforts and achievements. Furthermore, we create a wrap report of the entire production, analysing the successes and identifying areas of improvement. This provides a clear understanding and a good guideline for us and the production for any future projects. During the post-production, when possible, products and materials, such as wardrobe, props, sets and food are donated or stored for reuse.

JS: How long in advance do you work on your projects? Advertising/filming differences?

LJ: Ideally we get onboard at the greenlight stage, when we can liaise with the heads of departments and sustainable vendors. In many cases we got hired in the production stage, which limited the amount of sustainability we are able to include and could hinder our scope of involvement. Sustainability within any production relies greatly on whether the head of departments and main decision makers are onboard, so it is vital to create clear understanding and communication throughout the entire lifespan of a project.

JS: Would you say it's more costly to apply "green measures"?

LJ: Sustainability related costs depend on the stage of implementation. If sustainability is a priority from the start and we get onboarded in the greenlight stage, we can ensure that the environmental practices and vendors are cost efficient. By that we mean, for example; when a production prioritises energy efficiency by using batteries instead of diesel generators, it will be cheaper, however when making this change mid production, the cost could increase.

JS: What would you recommend to anyone who would like to work in this field as a green consultant, sustainable supervisor (is there any other name for this position that you use?)

LJ: It is true, knowledge is power. Thus we would recommend doing as much research as possible, understanding how the industry works, applying to sustainability-themed webinars and courses, and gaining experience through internships and training.